

Komparační studie využití metody LEADER mezi členskými státy Evropské unie

Bakalářská práce

**Vedoucí bakalářské práce
Mgr. Ondřej Konečný, Ph.D.**

**Vypracovala:
Veronika Dudová**

Brno 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Veronika Dudová**
Studijní program: Regionální rozvoj
Obor: Socioekonomický a environmentální rozvoj regionu
Název tématu: **Komparační studie využití metody Leader mezi členskými státy Evropské unie**
Rozsah práce: 40 s. + přílohy

Zásady pro vypracování:

1. Jako součást úvodu práce jsou představeny cíle práce.
2. Teoretická část bakalářské práce diskutuje na základě studia odborné literatury relevantní pojmy a definice (rozvoj venkova, endogenní rozvoj, metoda LEADER a MAS). Metodika práce je představena před nebo za touto kapitolou (součástí je deskripce zdrojů dat).
3. Druhá kapitola práce představuje ukotvení metody LEADER v regionální a Společné zemědělské politice EU.
4. Stěžejní třetí kapitola analyzuje uplatnění a nastavení podpory metody LEADER v členských státech Evropské unie s důrazem na období 2007-2013 (počet podpořených MAS, počet akcí, struktura alokovaných financí dle priorit...). Součástí kapitoly je i zachycení významu MAS v členských státech (počet, podíl obyvatel žijících ve venkovském prostoru, které je součástí MAS).
5. Závěrečná kapitola zobecňuje zachycené výsledky a rozebírá stěžejní rozdíly mezi členskými státy EU.

Seznam odborné literatury:

1. ÁRNASON, A. – SHUCKSMITH, M. *Comparing rural development : continuity and change in the countryside of Western Europe*. Farnham, Surrey, England: Ashgate, 2009. 200 s. ISBN 978-0-7546-7518-1.
2. BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru: paradoxy rozvoje venkova : kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011. 63 s. ISBN 978-80-904308-6-0.
3. COPUS, A K. – LIMA, P D. *Territorial cohesion in rural Europe : the relational turn in rural development*. Abingdon: Routledge, 2015. 254 s. ISBN 978-0-415-85950-9.
4. ČEPELKA, O. *Místní partnerství a rozvoj venkova : příprava na iniciativu LEADER*. Liberec: Omega, 2004. 88 s.
5. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, A. Program rozvoje venkova ČR. Ministerstvo zemědělství. [online]. 2011. URL: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/programove-dokumenty/program-rozvoje-venkova-cr-3.html>.
6. MOSELEY, M J. *Rural development : principles and practice*. London: SAGE, 2003. 227 s. ISBN 0-7619-4767-1.
7. PĚLUCHA, M. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007–2013 v kontextu reform SZP EU*. Praha: IREAS, o.p.s., 2006. 162 s. ISBN 80-86684-42-3.
8. SVOBODOVÁ, H. – KONEČNÝ, O. – BINEK, J. – GALVASOVÁ, I. – CHABIČOVSKÁ, K. – HOLEČEK, J. – VĚŽNÍK, A. – HYNEK, A. *Synergie ve venkovském prostoru*. 1. vyd. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. 114 s. ISBN 978-80-904308-8-4.

Datum zadání bakalářské práce: květen 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2017

L. S.

Veronika Dudová
Autorka práce

Mgr. Ondřej Konečný, Ph.D.
Vedoucí práce

Mgr. Ondřej Konečný, Ph.D.
Vedoucí ústavu

Ing. Jiří Schneider, Ph.D.
Děkan FRRMS MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: Komparační studie využití metody Leader mezi členskými státy Evropské unie vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 10. 5. 2017

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Ondřeji Konečnému, Ph.D. za jeho trpělivý přístup, pomoc, podporu, poskytování odborných rad a cenných připomínek k vypracování práce. Také děkuji všem, kteří mi ochotně pomáhali během mého psaní této práce.

Na závěr bych ráda poděkovala své rodině, všem blízkým a přátelům za podporu při studiu a psaní bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá aplikací metody LEADER a porovnáním jednotlivých ukazatelů této metody v zemích Evropské unie. Práce se skládá ze tří oddílů. V první části jsou objasněny základní pojmy týkající se sledované problematiky. Současně zahrnuje podrobněji analyzované prostředí a nástroje, kterých je zapotřebí při implementaci metody LEADER do politik členských států Evropské unie. Druhý oddíl je zaměřen na komparaci vybraných ukazatelů ve sledovaných státech v období 2007–2013. Zvolenými ukazateli je počet místních akčních skupin v jednotlivých státech, jejich rozloha, počet obyvatel žijících na území působnosti místní akčních skupin a absorpční kapacita projektů financovaných místními akčními skupinami. Dále jsou v práci srovnávány finanční prostředky podporující metodu LEADER směřované do konkrétních oblastí, jimiž jsou Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou a Kvalita života. V závěrečné části práce jsou zhodnoceny výsledky z provedeného srovnání.

Klíčová slova – venkovské oblasti, rozvoj venkova, regionální rozvoj, metoda LEADER, místní akční skupiny, členské státy v Evropské unii, komparace ukazatelů

Abstract

This bachelor's thesis deals with the application of the LEADER method and compares its particular indicators in different countries of the European Union. The thesis consists of three sections. The first part explains the basic terminology regarding of the issue. It also includes further details of the analyzed environment and the tools needed for the implementation of the LEADER method into the policies of the Member States of the European Union. The second section focuses on the comparison of selected indicators in observed countries in 2007–2013. The selected indicators are the number of local action groups in each country, their area, the number of people living in the territory covered by the local action groups and the absorption capacity of the projects financed by the local action groups. Furthermore, the thesis compares the financial resources to support the LEADER directed to specific areas, namely competitiveness, environment and land management and the quality of life. In the final part are evaluated the results of executed comparisons.

Keywords – rural areas, rural development, regional development, the method Leader, local action groups, Member States of the European Union, comparing indicators

Obsah

1	Úvod a cíl bakalářské práce	7
2	Materiál a metodika zpracování	9
3	Současný stav řešené problematiky	10
3.1	Venkovské oblasti.....	10
3.2	Rozvoj venkova.....	11
4	Rozvoj venkova prostřednictvím uplatnění metody LEADER	14
4.1	Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova	14
4.2	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova	15
4.3	LEADER.....	16
4.3.1	Historie a financování metody LEADER	17
4.3.2	Cíle, metody	18
4.3.3	Sedm rysů koncepce LEADER.....	19
4.3.4	Programové období 2007–2013	24
4.3.5	Přínosy metody LEADER.....	26
4.3.6	Místní akční skupiny	26
4.3.7	LEADER v Evropě	29
5	Srovnání evropských států dle vybraných indikátorů	33
5.1	Komparace států EU dle vybraných výstupů	33
5.2	Diferenciace států EU dle směřování finanční podpory do tematicky zaměřených oblastí podpory	42
6	Závěr	52
7	Seznam použité literatury	54
7.1	Tištěné zdroje.....	54
7.2	Internetové zdroje.....	55
7.3	Zdroje grafů a obrázků.....	57
	Seznam obrázků.....	58
	Seznam grafů.....	59
	Seznam použitých zkratk	60

1 Úvod a cíl bakalářské práce

Na každém území státu se nacházejí venkovské oblasti. Existují odlišné definice vysvětlující, co to venkovské oblasti jsou. Státy si samy vytváří definice pro vymezení oblastí venkovského prostoru. Zároveň jsou v každém státě venkovské oblasti zastoupeny jinak, co se týče počtu oblastí, rozlohy území i jejich rozvoje. Nejsou dva státy, které by měly stejné podmínky, ať již přírodní či ekonomické. S tím souvisí i rozdílné podmínky pro rozvoj venkovských oblastí. V některých zemích je venkov podporován více a v některých méně. Kromě již zmíněných podmínek se odvíjí rozvoj venkovského prostoru od zvolených politik států.

V rámci Evropské unie vznikla mezinárodní nezisková organizace Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova v překladu The European Leader Association for Rural Development, která pracuje s metodou LEADER. Metoda funguje jako nástroj podpory při snaze o rozvoj venkovských oblastí v zemích Evropské unie. Před přijetím metody musely státy akceptovat několik podmínek, které nejen že musely přijmout, ale aby ji mohly implementovat, musely pro ně vytvořit vhodné prostředí. Odměnou jim je možnost přebírání zkušeností, možnost navázání spolupráce a čerpání finančních prostředků z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (European agricultural fund for rural development). Cílem metody LEADER je zapojení místních aktérů do rozvoje území, na kterém žijí, podpora venkovských oblastí postižených různými problémy, jež jim brání v rozvoji. Kromě naplnění zmíněných cílů vznikla metoda také kvůli snaze snižovat stále se zvětšující rozdíly mezi venkovským a městským prostorem. Nástrojem metody LEADER, který má pomoci při dosažení cílů, je vytvoření místních akčních skupin. Místní akční skupina se skládá ze sdružení aktérů ze soukromého a veřejného sektoru podílejících se na rozvoji konkrétní oblasti. Mezi nejdůležitější faktory, díky kterým je metoda úspěšná, patří především směr uplatňování moci, takzvaný bottom-up. Tento přístup umožňuje respektování endogenních podmínek v zájmové oblasti a iniciátory jsou přímo místní aktéři. Činnosti podporující rozvoj mohou být díky tomu více efektivní, jelikož pochází od subjektů žijících v konkrétní oblasti. Druhým podstatným faktorem je osobní zainteresovanost aktérů na rozvoji dotyčného území.

Jak již bylo zmíněno úvodem, státy mají rozdílné podmínky pro rozvoj. Důkazem jsou níže vložené grafy, které se primárně věnují ukazování odlišného

využívání podpor v rámci metody LEADER. Státy jsou navzájem srovnávány v rámci jednotlivých ukazatelů, jež jsou rozděleny na fyzické a finanční. Tyto ukazatelé poskytují informace o charakteristikách místních akčních skupin, např. o velikosti místních akčních skupin ve státech nebo počtu obyvatel žijících ve skupinách. Dále informují o využívání finančních prostředků z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova do oblastí podpor. Výsledkem komparace dat je nalezení možných příčin rozdílů ve sledovaných ukazatelích a odpovědích na otázku, jak státy aplikovaly metodu LEADER pro rozvoj svého území.

Hlavní cíl bakalářské práce poukazuje na rozdílné hodnoty ukazatelů v rámci států Evropské unie a podání objasnění odlišností měř ve státech. Dále v průběhu analýzy problematiky je snahou nastínit a vysvětlit souvislosti s realizací metody LEADER a objasnit všechny pojmy, které se vážou k danému tématu.

2 Materiál a metodika zpracování

Práce se skládá ze tří hlavních sekcí. První obsahuje podrobně rozpracovanou a vysvětlenou problematiku. Potřebné materiály k jejímu zpracování pochází z Evropské sítě pro regionální rozvoj, z webových stránek světových organizací, fondů a programů spadajících pod Evropskou unii. K dalším důležitým zdrojům pro podklady k problematice patří knižní zdroje. Informace a údaje získané mimo jiné i z níže uvedených zdrojů jsou zpracovány do podoby rešerše a jsou využity pro vytvoření vlastního textu pojednávajícího o rozebírané problematice. Ta je soustředěna na prostředí, jehož se sledovaná metoda týká, dále na nástroje pomáhající uplatnit metodu. Nejdůležitějším bodem teoretické části je popis samotné metody, pravidel, nástrojů a cílů.

Druhá část práce je soustředěna na srovnávání vybraných ukazatelů ve státech Evropské unie pro vybrané období. Materiály v podobě nashromážděných dat pro jednotlivé země slouží k vypracování praktické části. Tato data pochází především z Evropské sítě pro regionální rozvoj. Metoda komparace použitá v práci je základním prvkem pro hodnocení. V první řadě jsou ukazatelé rozděleny do dvou skupin, a to na fyzické a finanční. Do fyzických ukazatelů patří výstupy identifikující počet místních akčních skupin ve sledovaných státech, počet obyvatel v nich žijících, rozloha místních akčních skupin a absorpční kapacita financovaných projektů místními akčními skupinami. Finanční ukazatelé obsahují výdaje, které využívají místní akční skupiny k realizaci svých činností v jednotlivých oblastech. Vybranými sledovanými oblastmi jsou Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou a Kvalita života. Samotná komparace se nezabývá jen jednotlivými státy, ale pro lepší názornost možné další interpretace výsledků, jsou státy rozděleny na dvě skupiny. Kritériem rozdělení je jejich vstup do Evropské unie. Výsledkem vznikly skupiny států EU 15 a EU 12. V grafech jsou státy rozlišeny barvami podle skupiny, do které spadají. Časové období 2007–2013, pro které jsou data seskupena, je shodné s programovým obdobím, ve kterém probíhala metoda LEADER ve všech sledovaných státech. Po podrobném rozdělení sledovaných ukazatelů jsou shromážděná data upravena dle potřeby bakalářské práce a zpracována do grafů. Ty umožňují lépe porovnat rozdíly či shody. Následně jsou hodnoty v grafech srovnávány a komentovány na základě zjištěných informací a vlastních znalostí. V poslední části jsou shrnuty výsledky získané komparací.

3 Současný stav řešené problematiky

3.1 Venkovské oblasti

Pro venkov je vytvořeno několik odlišných definic. Důvodem existence odlišných definic je účel vymezení venkovského prostoru. Jinak ho charakterizují statistici, sociologové, urbanisté nebo geografové. V různých státech se tak lze setkat s rozdílnými definicemi. Škrabal definuje venkov jako obydlýný prostor nepatřící do městských lokalit s menší hustotou obyvatel, s odlišným způsobem života a rozdílnou sociální strukturou v porovnání s městem. Dále se venkov může vyznačovat pevnějšími sociálními vazbami mezi obyvateli obce, silnějšími vazbami na tradice a menší sociální diferenciací. (ŠKRABAL a kol. 2006, s. 11–12)

Venkov jako takový není možné přesně a jednoznačně vymezit, jak bylo právě řečeno. Lze jej však hodnotit na základě několika přístupů, které jsou charakterizovány:

- velikostí sídel s vazbou na prostorovou strukturu, vysoký podíl rodinných domů, nízký počet ulic, dominantní prostor uvnitř vesnice, tzv. návés
- druhem, strukturou a funkcí krajiny, která vznikla důsledkem střetávání se lidí s přírodním prostředím
- funkcí, rozložením, vybaveností sídel a života v nich
- užšími vazbami mezi obyvateli, neformální sociální kontrolou, konzervatismem dominancí zemědělství a primární výroby potravin, velkým počtem lidí odjíždějících za prací do větších sídel. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 11-14)

Venkovské oblasti se skládají z kulturních, sociálních a hospodářských vazeb, řemeslných aktivit, rozmanité krajiny. Svým způsobem zaostávají za městskými oblastmi, ale jejich hodnota je uložena v environmentální složce. Zemědělská půda a lesy pokrývají velkou část povrchu v těchto oblastech. Zemědělské a lesnické činnosti samy o sobě postupně zanikají, proto je zapotřebí rozvíjet socio-ekonomické oblasti venkovského prostoru. Je nutné, aby se občané začali více zajímat o své okolí, jeho vybavenost a možnosti rozvoje.

Dále je možné charakterizovat venkovské oblasti nízkou hustotou obyvatel, odchodem mladých a kvalifikovaných lidí, nízkým stupněm infrastruktury či nedostačujícím množstvím lidského kapitálu. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 12)

90 % plochy území v rámci EU zabírají právě venkovské oblasti, na kterých žije přes 50 % obyvatelstva. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 22–23)

Český statistický úřad rozlišuje venkovské oblasti do tří kategorií, jimiž jsou:

- převážně venkovský region, jehož podmínkou je, že více jak polovina obyvatel regionu žije ve venkovských oblastech
- přechodný region, v němž musí žít 15–50 % obyvatel ve venkovských oblastech
- výrazně městský region, v daném regionu žije méně jak 15 % obyvatel ve venkovských oblastech. (KÖNIG a kol. 2009, s. 268)

Díky tomu, že není možné venkov přesně a jednoznačně identifikovat, dochází i k odlišnému rozvoji venkova. (BINEK a kol. 2009 s. 14)

3.2 Rozvoj venkova

Rozvoj venkova lze charakterizovat jako proces zlepšování pozice obcí a krajinného prostředí, ve kterém se dané obce nacházejí. Díky procesu dochází k:

- rozvoji pestrosti a specifik obcí
- vzniku stabilní ekonomické sféry zajišťující pracovní možnosti
- zkvalitnění podmínek života obyvatel
- rozvoji občanské společnosti
- zajištění dostatečné dopravní infrastruktury

Rozvoj je ovlivněn exogenními a endogenními faktory, které zahrnují činnosti od místních obyvatel venkova, tedy od aktérů rozvoje. Exogenní faktory pak značí nástroje a faktory, které sice ovlivňují rozvoj, ale sami aktéři je nemohou ovlivnit. Jedná se o přírodní prostředí, polohu obce, legislativu nebo finanční systémy. (BINEK a kol. 2009, s. 24)

Rozvoj je uskutečňován díky spolupráci. Ta se dělí na spolupráci v rámci veřejné správy, kdy spolu spolupracují obce, kraje nebo rezorty. A na spolupráci mezi veřejným a soukromým (neziskovým ale i podnikatelským) sektorem. Spolupráce je ovlivněna několika faktory, např. účelem, charakterem činnosti neboli vhodným tématem. Nezbytná je i kooperace subjektů, počet a charakter subjektů, forma spolupráce, způsob financování dané činnosti a mnohé další.

Je velmi důležité přesně definovat všechny její aspekty, jinak může dojít k nefunkčnosti a problematičnosti. Spolupráci je možno provádět v rámci tří uskupení.

1. Dobrovolné svazky obcí

Jedná se o spolupráci mezi obcemi, díky níž se obcím snadněji řeší problémy nebo zajišťují finanční zdroje. Spojené obce do svazků se nazývají mikroregiony. Svazky obcí vznikají jak na uceleném, tak neuceleném území a pravomoc se vztahuje pouze na samostatnou působnost. Svazky mohou napomoci k rozvoji venkova, jelikož nabízí možnosti překonání negativních prvků samostatných obcí, např. nekvalifikovanost odborníků v jedné obci. Pro správné fungování svazků je nutné vedení schopného manažera svazku, nastavit procesy vně i uvnitř, plánovat na úrovni obecní i úrovni svazků, zajistit zřízení rozvojového fondu a delegovat úkoly na svazek. (BINEK a kol. 2009, s. 91–96)

2. Místní akční skupiny

Fungují na podobné struktuře jako výše zmíněné svazky obcí. Liší se však v tom, že svazky obcí se mohou skládat pouze z obcí. Na místo toho místní akční skupiny mohou tvořit i jiné fyzické a právnické osoby. (GALVASOVÁ, 2007) Díky metodě LEADER, která je uplatňována místními akčními skupinami dochází k nezávislosti při její implementaci na veřejné správě a vytvoření prostoru pro místní aktéry. Základním znakem místních akčních skupin je používaný přístup řízení bottom-up, dále integrace, decentralizace, financování místních projektů a tematizace, braní ohledů na specifika regionů, inovace, v neposlední řadě partnerství místních subjektů a mnohé další. Podrobněji bude problematika místních akčních skupin rozebrána níže.

3. Iniciativní a podpůrná řešení v rozvoji venkova

V následujících výčtech jsou uvedena tři iniciativní a podpůrná řešení v problematice rozvoji venkova.

- Nejširě zainteresován je Spolek pro rozvoj venkova, jež se stará o posílení venkovských oblastí, znovu objevení a posílení společenského a duchovního života na venkově, k posílení hospodářské prosperity, stability a konkurenceschopnosti a celkově o rozvoj venkovských prostor.
- V roce 2007 vznikla Národní síť Místních akčních skupin České republiky (zkr. NS MAS ČR), jejímž cílem je podpora místních akčních skupin, spolupráce

a sdílení inovací. Její činností je sledování a kontrola rozvoje venkova zahrnující aktivity, projekty, opatření navržených a prováděných místními akčními skupinami. Řídí ji Výbor složený ze 13 zástupců zvolených z místních akčních skupin jednotlivých krajů.

- Evropská síť pro rozvoj venkova zřízena Evropskou komisí dohlíží na spolupráci mezi jednotlivými členskými státy EU. Vytváří vhodné podmínky pro spolupráci mezi soukromým a veřejným sektorem a pomoc v projektech zahrnující národní a mezinárodní spolupráci. V ČR je zřízena Celostátní síť pro venkov, jež spadá pod Evropskou síť pro rozvoj venkova. (BINEK a kol. 2009, s. 91–96)

Aktéry, jež realizují spolupráci a následný cílený rozvoj venkova, lze v širším pojetí chápat jako formalizované instituce, jednotlivce, kteří se se svou činností podílí na chodu venkovských oblastí nebo jsou jeho součástí. Pestrost složení aktérů podílejících se na rozvoji venkova je ovlivněna různorodostí venkovského prostoru. (BINEK a kol. 2009, s. 38)

Základní dělení aktérů dle hierarchického postavení správní organizace území je následující:

- aktéři s lokální působností, kam patří místní akční skupiny
- aktéři s regionální působností
- aktéři s národní působností

Aktéři působící na národní úrovni ovlivňují spíše obecné prostředí než konkrétní aktivity. Čím lépe to však dělají, tím lepší výchozí pozici mají lokální aktéři, kteří již přímo ovlivňují konkrétní lokality. Z čehož vyplývá, že aktéři na vyšší úrovni nemají přímý vliv na konkrétní aktivity prováděné na území na rozdíl od aktérů nižší úrovně podílejících se na rozvoji. Pro lokální rozvoj je velmi důležité, aby fungovala vzájemná spolupráce a interakce mezi aktéry z různých úrovní. (BINEK a kol. 2009, s. 40)

4 Rozvoj venkova prostřednictvím uplatnění metody LEADER

Rozvoj venkova lze zařadit pod regionální rozvoj, který je však širokým pojmem. Opět existuje několik definic stejně jako u venkovských oblastí. Přestože není jasně daná definice regionálního rozvoje, většina přístupů chápe regionální rozvoj jako rozvoj samotného území i jako činnost, která je vykonávána veřejnou a soukromou sférou. (MAIER a kol. 2012, s. 171) Pro práci je regionální rozvoj definován jako obecně vymezený komplex procesů, které probíhají uvnitř regionů, a které se týkají pozitivních ekonomických, sociálních, environmentálních a jiných proměn regionů. Jeho cílem je zlepšit kvantitativní a zároveň kvalitativní rozvoj, který je závislý na charakteristických bodech jednotlivých oblastí. Tím, že je vytvářen lidmi, kteří jej mají odsouhlasený demokratickými volbami, má subjektivní charakter. (Mendelova univerzita v Brně [online]. 2016) Jde o velmi složitou a vnitřně provázanou strukturu aktivit a nástrojů, které přímo či nepřímo pozitivně rozvíjejí region.

Mezi hlavní nástroje podporující rozvoj patří administrativní a legislativní normy, strategické plány, úřední instituce, finanční prostředky, např. formou dotací a různá další poradenství. (Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje [online]. 2015, s. 69)

4.1 Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova

Tato asociace, dále jen ELARD, je ekvivalentem pro anglický název The European Leader Association for Rural Development. Jedná se o mezinárodní neziskovou organizaci, která má za cíl zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a udržení pro jejich obyvatelstvo dlouhodobý integrovaný místní rozvoj. ELARD znamená inteligentní a udržitelný růst. (European LEADER Association for Rural Development: Information about the ELARD Association [online]. 2017)

ELARD přes různé operace pracuje s metodami LEADER, a to na základní i institucionální úrovni. Podle ELARD je program LEADER patřičným nástrojem pro podporu strategie Evropa, jež usiluje o „chytrý“, „udržitelný“ a „neomezený“ růst. Již spousta místních akčních skupin upotřebila znaky metody LEADER, díky nimž mohly inovativně ale zároveň environmentálně a sociálně použít jistá řešení.

Ta jsou vhodná a udržitelná pro rozvoj venkova a jsou nápomocí pro využití lidského, sociálního, ekonomického a kulturního potenciálu venkova na území Evropy. Díky metodě LEADER, která bude blíže specifikována níže, byla pozvednuta důvěra a nadšení mezi lidmi ve venkovských oblastech. Výsledky, kterých místní akční skupiny dosáhly, jsou např. vytvoření a především udržení statisíců pracovních míst. V místních akčních skupinách se může uplatnit každý, kdo má snahu zlepšit kvalitu života na venkově. Místní akční skupiny tak poskytují možnost se zapojit, ať už se jedná o mladé lidi nebo ženy na mateřské dovolené. Nezáleží na věku ani pohlaví. LEADER postupně vybuďoval novou důvěru v budoucnost ve venkovských oblastech a pomohl tak zpomalit postupné vyliďňování venkova. Metoda LEADER pomáhá podpořit „chytrý“, „udržitelný“ a „neomezený“ růst venkovských oblastí. (*European LEADER Association for Rural Development: ELARD positions* [online]. 2017)

Členy ELARD jsou národní, regionální a místní sdružení využívající metody LEADER. Lze je nalézt v 23 zemích: Belgie, Bosna a Hercegovina, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Irsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Makedonie, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království (Anglie, Wales, Skotsko a Severní Irsko), Španělsko a Švédsko. Členové ELARD jsou tvořeny většinou národními nebo regionálními sítěmi místních akčních skupin. Avšak tam, kde nejsou národní sítě, jsou vytvořeny individuální místní akční skupiny. Samotná organizace není tvořena jen sítí místních akčních skupin, ale i jinými subjekty, jež se chtějí na svém území podílet na dosahování cílů ELARD. (*European LEADER Association for Rural Development: Members of ELARD* [online]. 2017)

4.2 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (ang. European agricultural fund for rural development) dále jen EAFRD je finanční nástroj na podporu programu rozvoje venkova, který spadá pod Evropské strukturální a investiční fondy. Fond však nepodporuje městské oblasti. (*Evropské strukturální a investiční fondy: Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova* [online]. 2016) Haken cituje ve svém spise Nilssona, předsedu Evropského hospodářského a sociálního výboru: „*Metoda LEADER by měla být zavedena i v příměstských oblastech, aby došlo k „místnímu partnerství“ a postupně se tak snižovaly rozdílnosti mezi venkovským a městským prostorem*“ (HAKEN, 2011. s. 7).

Finanční prostředky EAFRD slouží k financování čtyř os. Osa I se zaměřuje na zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví. Jejím cílem je podpořit dynamiku podnikání v zemědělství a následném potravinářském průmyslu. Další podporovaná oblast osa II je charakterizována snahou o zlepšení životního prostředí i krajiny a udržitelným užíváním zemědělské a lesní půdy. Kvalitu života ve venkovských oblastech a diverzifikaci hospodářského venkova obsahuje osa III. Ta podporuje a zkvalitňuje životní podmínky ve venkovských oblastech. Dosahuje vyváženého územního rozvoje hospodářství a komunit, zajišťuje udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a diverzifikaci ekonomických aktivit. Tato osa vychází z negativních jevů vykazujících venkovské oblasti. Například se jedná o odchod lidí z venkova, úbytek pracovních příležitostí v zemědělském sektoru nebo nedostatek místních služeb. Poslední osa IV uplatňuje metodu LEADER, která bude podrobně rozpracována v následující podkapitole 5.3. (BOHÁČKOVÁ, I. a M. HRABÁNKOVÁ. 2009, s. 137-138 a *Evropské strukturální a investiční fondy: Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova* [online]. 2016)

Členské státy využívající finančních prostředků z tohoto fondu musí dodržovat výši a strukturu využitých financí na jednotlivé osy. Například musí dodržet minimální povinné finanční limity získané z fondu EAFRD pro rozdělení do jednotlivých os, podíly spolufinancování z evropských a národních veřejných zdrojů a priority EU pro jednotlivé osy. Pokud se jedná o financování z prostředků EU nad již rámcem povinného minimálního limitu do jednotlivých os, každá země si jej musí vyřešit sama. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 93–94)

4.3 LEADER

Zkratka LEADER (fran. Liaison entre les actions economic rural) česky znamená Propojení aktivit rozvíjející venkovskou politiku. Pojem LEADER se poprvé objevil v 80. letech minulého století. Základním kamenem metody je, že místní obyvatelé mají největší předpoklady úspěšně řešit problémy svého území a stát by jim měl poskytovat co nejlepší podmínky a pomoc v jejich činnosti. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 22–23)

Metoda LEADER je součástí politiky EU zaměřující se na rozvoj venkova. Respektuje rozmanitost území, jako je krajinné uspořádání, bohatství a tradice venkovských oblastí a životní prostředí. To vše v rámci cílů EU a Státní zemědělské politiky dále jen SZP. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 24) Jak již bylo zmíněno, metoda LEADER je jednou ze čtyř os,

kteřé byly schváleny 14. dubna 2000 Evropskou komisí. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 22)

Výjimečnost této metody spočívá v účelném uplatnění v různorodých oblastech. A to je důležité, jelikož venkovské oblasti jsou rozmanité svou strukturou, geologickým podložím, hospodářským vývojem, podmínkami pro něj a v neposlední řadě v tradici a kultuře. LEADER se snaží řešit a napravovat skutečnosti, které vedou k následným již zmíněným problémům. Snaží se, aby byl venkov konkurenceschopný a použil k tomu své přednosti, kterými disponuje oproti městským oblastem, např. životní prostředí. Usiluje o to, aby nabídka pracovních míst nebyla pouze v cestovním ruchu, ale i v jiných sektorech jako je zemědělství a celkově hospodářství. Pro naplnění těchto cílů pomáhá LEADER získat a poskytovat správné technologie, přípravné projekty a služby, které budou navzájem sladěny a pomohou tak docílit žádaných výsledků. LEADER zapojuje místní aktéry i veřejnou správu na mezistátní, vnitrostátní, regionální a místní úrovni prostřednictvím partnerství a spolupráce. Dále pomáhá těm, kteří nezískali žádné dotace, nebo získali pouze omezené dotace z EU či jiných programů napomáhající venkovu. Například se jedná o pomoc financování oprav kulturních nebo přírodních památek či zlepšování životního prostředí. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 23)

4.3.1 Historie a financování metody LEADER

Před zavedením této metody byl zaveden přístup řízení shora-dolů (top-down). Vše bylo řízeno a rozhodováno na vnitrostátních a regionálních úrovních. Aktéři, jež rozhodovali o rozvoji venkovských oblastí, nebyli jejich součástí a nevěděli, co přesně je dobré pro danou oblast udělat. Až poté, co byl zaveden přístup řízení zdola-nahoru (bottom-up), začalo docházet k systematickému a postupnému rozvoji oblastí. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 24)

Jmenovaná metoda byla připravována v několika fázích od roku 1991. Nejprve byla spuštěna metoda LEADER I s názvem „experiment“ a to pro programové období 1991–1994. Jejím cílem bylo posílit rozvoj venkovských oblastí díky spolupráci místních obyvatel a veřejné správy a využít i šířit know-how. V následujícím období 1994–1999 byla spuštěna LEADER II označující se jako „laboratoř“. Další spuštěnou metodou byla LEADER+ s názvem „maturita“ v programovém období 2000–2006. V letech 2007–2013 působila metoda LEADER

a v současné době probíhá metoda LEADER s programovým obdobím 2014-2020. (HAKEN, 2011, s. 3)

Od roku 2007 je program LEADER zakomponován do státních a regionálních programů jednotlivých států podporovaných z fondů Evropské unie. Mezi lety 1991–2011 bylo do iniciativ metod LEADER a osy IV investováno z fondu EAFRD 9,75 miliardy EUR.

Pro programové období 2007–2013, kdy počet místních akčních skupin byl 2 294, bylo z EAFRD investováno celkem 5,5 miliardy EUR. Z privátních zdrojů bylo vybráno 5 miliard EUR. (HAKEN, 2011, s. 4)

4.3.2 Cíle, metody

Metoda LEADER je řazena do druhého pilíře Státní zemědělské politiky jako hlavní nástroj. (EAGRI [online]. 2008) Cílem metody LEADER je zapojení aktérů ve venkovských oblastech do rozvíjení vlastního území a také pomoci jim zavádět integrované a vysoce kvalitní strategie pro trvale udržitelný rozvoj. Metoda umožňuje lépe využít odlišných charakteristik venkovských území a snížit podíl centralizovaného a ústředního řízení. Pomáhá v podpoře přírodního a kulturního dědictví, s ekonomickou stránkou území, tvorbou pracovních míst a zkvalitnění organizačních schopností obyvatel. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 126–127)

Snaží se podpořit venkovské oblasti, které trpí různými problémy. Oblasti se potýkají se stárnutím obyvatel, nedostatkem pracovních příležitostí a tím i častému odlivu obyvatel. Disponují omezeným rozsahem služeb nebo nedostatečnými možnostmi výběru aktivit pro trávení volného času. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 84) Kromě výše zmíněných problémů byla tato metoda zavedena z důvodů zvětšujících se rozdílů mezi městy a venkovy. Prostřednictvím metody lze rozvoj financovat z fondů EU. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 22–23) Metoda napomáhá implementovat jednotlivá opatření a umožňuje se stát jakýmsi prostředníkem pro zavádění inovací a vznik partnerství mezi osami I, II a III. (BINEK a kol. 2009, s. 49)

Důležitost a významnost metody LEADER v rámci strategie místního rozvoje jsou uznány téměř v celé Evropě. Specifickým znakem pro metodu LEADER jsou lidé žijící ve venkovských oblastech a důraz kladený na jejich schopnosti. Jelikož jsou to právě oni, kteří nejlépe vědí, co je vhodné a nutné pro jejich blízké a pro ně přirozené prostředí. Nejlépe ví, co koresponduje s životním prostředím kolem nich, jejich kulturou, pracovními tradicemi a dovednostmi. Pomocí síťové struktury

shromažďují a vyměňují si zkušenosti, znalosti, zavádějí opatření pro rozvoj venkova a hledají partnery pro projekty.

Hlavní důraz ve strategiích je kladen na to, aby příslušná rozhodnutí pro daná území dělala místní společenství. Ta mají větší zájem na kvalitě a dosažení cíle v jejich území a vzniklá rozhodnutí tak mají větší účinnost. Aby místní aktéři mohli zavádět projekty a dosahovat cílů, získávají pomoc z vyšších úrovní veřejné správy ať ve formě dotací či technické pomoci (*European LEADER Association for Rural Development: The LEADER Approach* [online]. 2017).

Koncepce metody neříká „co“ by se mělo udělat, ale „jak“ se má postupovat. Díky tomu dosahuje vytyčených cílů a získává na popularitě mezi místními obyvateli. Koncepce LEADER se skládá ze sedmi rysů přístupu. Ty se navzájem doplňují a spolu korespondují. Je nutné podotknout, že se nejedná o jednotlivých sedm rysů, ale o kooperaci sedmi nástrojů politiky LEADER. Jde tak o ucelený celek nástrojů. Tyto rysy jsou zapsány v Nařízení Evropské komise o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 25)

4.3.3 Sedm rysů koncepce LEADER

- strategie místního rozvoje závislá na koncepcích jednotlivých oblastí, které jsou řádně vymezeny jako sub-regionální venkovské oblasti
- partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni neboli místní akční skupiny (dále MAS)
- přístup řízení zdola-nahoru, díky němuž mají pravomoci místní aktéři při zpracování a rozhodování o rozvoji a strategii daného území
- spolupráce v provádění a navrhování strategií mezi více odvětvovými obory a subjekty hospodářství a ekonomiky a decentralizace prováděných úkonů
- zavádění a implementace inovačních přístupů
- realizace projektů ve spolupráci
- vytváření sítí místních partnerství. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 127–128 a *Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 25)

1. Strategie místního rozvoje

Jednotlivé oblasti jsou vymezeny jako malé, homogenní, společensky soudržná území s často společnými tradicemi, místní identitou, pocitem sounáležitosti

nebo společnými potřebami a očekáváními. Jde o cílové oblasti pro provádění politiky. Správně vymezené oblasti rozvoje slouží pro lepší identifikaci silných a slabých stránek, rizik, hrozeb, překážek, příležitostí a vnitřního potenciálu. Dále je možné použít individuální přístup pro jednotlivá lokální území, jelikož každé území má specifické charakteristiky. Přístup tak umožňuje činnosti a akce, které více vyhovují danému území, jsou mu přizpůsobeny. Zvolená oblast musí mít minimální množství lidských, finančních a hospodářských zdrojů, které by měly být provázány. Území však není závislé na již definované administrativní hranici. Definice „místní oblast“ není pevně daná, ale vyvíjí se díky ekonomickým a sociálním změnám. Svou úlohu zde hraje zemědělství, hospodaření s půdou, environmentální faktory. Oblasti místních akčních skupin musí být dostatečně malé kvůli soudržnosti, ale zároveň dostatečně velké kvůli hospodářskému a sociálnímu rozvoji. Stupeň vývoje oblasti závisí na schopnostech obyvatel v daném místě. (*European LEADER Association for Rural Development: The area based approach [online]. 2017*)

2. Místní akční skupiny

Dalším důležitým znakem programu LEADER jsou místní akční skupiny. Jde o zřízení partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem, které má ve svých kompetencích provádět strategie místního rozvoje, rozhodovat o alokaci a rozdělování finančních zdrojů. Snaží se slučovat místní účastníky pro spolupráci na projektech a akcích, pomoc při řešení spolupráce mezi jednotlivými venkovskými oblastmi, rozčlenit hospodářství venkova, kvalitu života a problematiku životního prostředí. Její účinnost spočívá v:

- v kombinaci a součtu dostupných lidských a finančních zdrojů z veřejného, soukromého, komunálního a neziskového sektoru
- zapojení místních aktérů do společných projektů, různorodých akcí z důvodu společného vlastnictví a minimální sumy potřebné ke zlepšení ekonomické konkurenceschopnosti zájmové oblasti
- posílení spolupráce mezi rozdílnými subjekty na venkově, které v tomto směru mají málo zkušeností, snižování rizika potencionálního konfliktu a usnadnění řešení problémů prostřednictvím diskuzí
- usnadnění interakcí mezi různými partnery, procesy adaptace a změny v zemědělském sektoru, integraci problematiky environmentalistiky, rozložení hospodářského venkova a kvality života

Členové MAS by se měly skládat jak z veřejné, tak ze soukromé sféry, zástupců již současných místních zájmových skupin, pocházejících z rozdílných socioekonomických sektorů. Soukromou sféru však musí zastupovat minimálně 50 % místního partnerství. Samotné MAS jsou zřízeny za účelem podpory LEADER. Také však mohou být postaveny na již dříve založených partnerstvích. MAS jsou organizacemi, které mohou mít pozitivní vliv na provádění politiky. Rozhodují o směru, obsahu, průběhu a financování strategií místního rozvoje venkova. Finance jsou většinou hrazeny státními orgány než samotnými MAS, ale na základě projektů, které MAS vybrala.

Nejefektivnějšími venkovskými subjekty v místních iniciativách jsou:

- profesní organizace a svazy (zastupující zemědělce, nezemědělské obory a mikropodniky)
- obchodní sdružení občanů
- obyvatelé a jejich místní organizace
- místní političtí představitelé
- environmentální sdružení
- poskytovatelé kulturních a společenských služeb včetně médií
- ženská sdružení
- mladí lidé (*European LEADER Association for Rural Development: The Local Action group* [online]. 2017)

3. Přístup zdola-nahoru

Třetím a nejtypičtějším znakem venkovské politiky je přístup bottom-up neboli přístup zdola-nahoru. Znamená, že místní aktéři se podílí na rozhodování a realizaci strategií, projektů, cílů a volbě priorit v jejich zájmové oblasti. Přístup zdola-nahoru by se neměl střetávat s přístupem shora-dolů neboli top-down, který je řízen státními a regionálními orgány. Naopak by měly oba tyto přístupy korespondovat a spolupracovat. V ideálním provedení by mělo dojít ke sloučení aktivit a jejich spolupráci. Na základě tohoto přístupu by venkovská politika nejvíce odpovídala potřebám společnosti. Tento typ politiky je uplatňován v zemích EU 27. V dalších státech, jež teprve usilují o členství v EU, a kde jsou strukturální problémy v zemědělství, může tato politika pomoci zlepšit situaci. Přístup bottom-up je tak jakousi kotvou v principech LEADER. Základem pro fungování tohoto přístupu jsou tři následující body:

- zvyšování povědomí, školení, účast a mobilizace místních obyvatel a analýza silné a slabé stránky oblasti
- účast zájmových skupin při vypracování strategie místního rozvoje
- stanovení jasně daných kritérií pro výběr na místní úrovni vhodných projektů za účelem splnění strategie

Místní aktéři při uplatňování přístupu bottom-up se skládají z veškeré populace. Nejedná se jen o hospodářské a sociální zájmové skupiny či reprezentativní veřejné, soukromé instituce, ale i o jednotlivce. (*European LEADER Association for Rural Development: The Bottom Up approach* [online]. 2017)

4. Integrované více odvětvové a decentralizované akce

Čtvrtým rysem je decentralizovaná administrativa programu LEADER. Což charakterizuje relativní samostatnost, odpovědnost v úlohách partnerství a při strategických volbách projektů místních aktérů. To je nejen přínosem pro samotné aktéry, kteří se učí individuálnímu i organizačnímu přístupu, ale budují se tak nové vztahy mezi místní, regionální a celostátní správou. Decentralizované řízení pomáhá i samotným aktérům v posílení jejich sebevědomí a lidského kapitálu.

Strategie místního rozvoje by měla integrovat více odvětvových činností a subjektů z hospodářského, sociálního, kulturního i environmentálního prostředí. Provádění činností by mělo být propojené a navzájem spolu spolupracovat jako ucelený celek. (*European LEADER Association for Rural Development: Decentralised administration* [online]. 2017)

5. Inovace

Zde má metoda značný vliv. Díky ní může dojít k novějším přístupům a metodám v rozvoji venkovského území, např. zavedení nového procesu, produktu či organizace. Místní akční skupiny ve vysoké míře svobodně a flexibilně rozhodují o akcích a projektech, které chtějí podporovat. Může být však obtížné zavést radikální inovaci ve venkovských oblastech. To z důvodu nízké hustoty obyvatel daného území a tím i poměrně nízké úrovně lidských a materiálních zdrojů. Aby mohlo v takovém případě dojít k inovaci, musí se inovace, modernizace tradičních forem, know-how, informační a komunikační technologie nebo nalézání nových řešení již stávajících problémů venkova přenést odjinud. Inovací může být zavedení přístupu zdola-nahoru. Vývoj nových projektových nápadů, které vznikly pomocí tohoto přístupu, nejsou vázány pevným návodem s opatřením. Přijetí

těchto nových opatření pro rozvoj se může stát důležitým spojením pro přístup k inovacím ze strany venkovského obyvatelstva. MAS tak mohou řešit složitější problémy a uskutečňovat své aktivity. (*European LEADER Association for Rural Development: The Innovative Approach* [online]. 2017)

6. Spolupráce v realizaci projektů

Znamená kooperaci na projektech jedné skupiny LEADER s druhou skupinou. Může jít o skupiny z jiných regionů, členských států nebo dokonce třetích zemí, které využívají podobných přístupů. Prostřednictvím spolupráce lze dojít k vyřešení problémů, získání a posílení konkurenceschopnosti, zajištění podpory pro jejich aktivity, získání minimálního množství zdrojů, aby byl projekt životaschopný a zajištění dalších projektů a akcí. V rámci LEADER lze najít dva typy spolupráce:

- Spolupráce mezi územími neboli meziregionální spolupráce. Jedná se o spolupráce mezi různými venkovskými oblastmi v rámci jednoho členského státu. Nemusí jít jen o spolupráci mezi skupinami LEADER, ale i mezi dalšími místními skupinami.
- Nadnárodní spolupráce-kooperace skupin LEADER ze dvou či více států včetně zemí ze třetího světa. Spolupráce neprobíhá pouze přes sítě, ale i přes místní akční skupiny, které spolupracují na projektech.

Nicméně pomoc při zajišťování soudržnosti mezi různými státy a ve sdílení zkušeností ve venkovských oblastech EU nebyla dosud plně využita. (*European LEADER Association for Rural Development: Cooperation* [online]. 2017)

7. Vytváření sítí místních partnerství

Sítě jsou jedním z hlavních rysů programu LEADER. Podstata spočívá ve výměně informací, výsledků, zkušeností, know-how navzájem mezi skupinami, venkovskými oblastmi, veřejnou správou a organizacemi podílející se na rozvoji venkova pomocí metody LEADER v rámci zemí EU. Díky sítím tak dochází k postoupení zkušeností, ověřených postupů, znalostí a kontaktů mezi další subjekty pracující na rozvoji venkovských oblastí. Jsou zde dva typy sítí:

- Institucionální síť – jsou vytvořeny za podpory EU a financovány Evropskou komisí. Tyto sítě spojují LEADER, orgány veřejné správy a další aktéry spolupracující na rozvoji venkova. EU dále podporuje struktury sítí,

ať už na evropské nebo na národní úrovni spojující skupiny LEADER a všechny další aktéry v oblasti rozvoje venkova. Činnosti sítí byly dříve primárně určeny jen pro LEADER, ale od roku 2007 získaly mnohem větší pole působnosti v oblasti rozvoje venkova. Příkladem mohou být publikace o aspektech rozvoje venkova, o organizaci seminářů, analýze opatření pro rozvoj venkova, o stanovení osvědčených postupů nebo pomoc skupinám LEADER ve hledání potencionálních partnerů a zahájení projektové spolupráce. Dále sítě slouží pro výměnu zkušeností členských států a střetávání se s vnitrostátními sítěmi. Účast v sítích je povinná pro všechny skupiny LEADER, jež dostávají finanční podporu ze strany EU. Od roku 2007 existují dále Evropská síť pro rozvoj venkova a Celostátní síť pro venkov (tu zakládá každý členský stát sám). Evropská síť slouží pro možnost propojení sítí z členských států pro vzájemné sdílení zkušeností na úrovni Evropy.

- Vnitrostátní, regionální a místní sítě – vznikly v některých členských státech méně formální cestou, např. síť irských a řeckých skupin. Také vznikly na evropské úrovni v podobě Evropské asociace LEADER pro rozvoj venkova. Síť tvoří vztahy mezi lidmi, projekty a venkovskými oblastmi. Díky tomu dochází k překonání odloučení, kterému jsou některé venkovské oblasti vystaveny (*European LEADER Association for Rural Development: Networking* [online]. 2017 a *Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 27-29)

4.3.4 Programové období 2007–2013

Ve sledovaném programovém období je problematika rozvoje venkovských oblastí oddělena od politiky sociální soudržnosti EU a hospodářské politiky. Nepatří již do strukturálních fondů. Důsledkem oddělení je začlenění problematiky pod jednu instituci. Cílem bylo jednotné programování a financování venkovských oblastí. (PĚLUCHA, BEDNAŘÍKOVÁ, 2008, s. 3)

Co se týče států, které přistoupily do EU v roce 2004, nemohly ihned přijmout metodu již probíhající v programovém období 2000–2006. Dané státy si mohly osvojit metodu až v programovém období 2007–2013. Proto země, které se chystaly vstoupit do Evropské unie, využily alternativní možnosti v podobě zkráceného období 2004–2006. Tato možnost nabízela zájemcům získat

zkušenosti a znalosti s danou metodou, aby poté mohli navázat plynule na programové období 2007–2013. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 125–126)

Regionální politika v tomto období směřovala k dosažení následujících vytyčených třech cílů, které pocházely již z předešlého období 2000–2006.

- **Konvergence:** Tento cíl směřuje především k podpoře růstu zaměstnanosti v nejméně rozvinutých regionech členských států a k podpoře hospodářského a sociálního rozvoje regionů patřících do NUTS II. Pomoc je však směřována do těch regionů, jejichž hrubý domácí produkt na obyvatele je nižší než 75 % průměru daného kritéria pro EU. V České republice do něj náleží všechny regiony soudržnosti kromě hl. města Prahy. (NUNVAŘOVÁ, 2007) Získání dotací pro uplatnění cíle je umožněno státům, které mají hrubý národní důchod na obyvatele nižší než 90 % průměru v celé EU. Finanční prostředky pro tento cíl jsou získávány z Evropského fondu pro regionální rozvoj dále jen ERDF, Evropského sociálního fondu (ESF) a Fondu soudržnosti (FS).
- **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost:** Cílem je podpora hospodářských a společenských změn území, jež se potýkají se strukturálními otázkami a adaptací spolu s modernizací politiky, systémů vzdělávání a školení. V tomto cíli dostávají podporu z ERDF a ESF regiony na úrovni NUTS II nebo NUTS I, které nespĺňují limity ukazatelů pro cíle Konvergence. V České republice se tak jedná pouze o hl. město Praha a získané finanční prostředky tvoří částku 0,42 mld. EUR.
- **Evropská územní spolupráce:** Pojednává o podpoře harmonického a vyváženého rozvoje území EU. Cílem je spolupráce na mezinárodní a nadnárodní úrovni obsahující řešení společných problémů mezi sousedními regiony, rozvoje venkova, měst, pobřeží, životního prostředí, malého a středního podnikání. Musí však být splněny náležitě podmínky. Podporu obdrží pro přeshraniční spolupráci regiony NUTS III ležící u vnitřních a výjimečně i vnějších pozemních hranic. Dále regiony na úrovni NUTS III s námořními hranicemi, jejichž vzdálenost od sebe je maximálně 150 km. Cíl je financován z ERDF. V ČR pod něj spadají všechny regiony a částka podporující cíl spolupráce zahrnuje 0,39 mld. EUR. (*Evropské strukturální a investiční fondy: Programové období 2007–2013* [online]. 2012)

Celkově na cíl Konvergence bylo vyčleněno z fondů EU pro sledované programové období 81,54 %, na Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

15,95 % a na cíl Evropská územní spolupráce zbylých 2,51 %. Největší částku investoval ERDF a to 188 mld. EUR, 71 mld. EUR pocházelo z EFS a 65,5 mld. EUR z FS. (JENÍČEK a kol. 2010, s. 20)

4.3.5 Přínosy metody LEADER

Mezi hlavní přínosy při uplatňování metody LEADER se mohou zařadit inovace, které pomáhají vypořádat se se změnami společnosti a prostředí, cílené a efektivní změny, které jsou odlišné v každém regionu, zapojení partnerů zajišťující větší a kvalitnější spolupráci, využití lidského potenciálu a též propojování témat a podpor. Integrované projekty se tak stávají efektivnějšími. Dosahují větších úspor. Podpory směřují přímo do projektů a probíhá nepřetržitý monitoring dopadů, který lze na místní úrovni velice dobře uplatňovat díky sledovaným výstupům. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 43)

Přínosy metody LEADER jsou následující. Vyzývají místní aktéry, aby se začali věnovat problémům ve svém regionu. Díky přístupu zdola-nahoru přinášejí decentralizované řízení a prostřednictvím inovací představují a do jisté míry spojují venkovské oblasti s dalšími regiony. Aktéři se také nemusí obávat neznalosti v zavádění a vedení projektů, jelikož jsou pro případnou pomoc k dispozici administrativní a finanční odborníci. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 34)

4.3.6 Místní akční skupiny

Zkr. MAS, v anglickém překladu Local Action Group, zkr. LAG jsou „zprostředkovateli“ pro činnost metody LEADER. Jde o sdružení aktérů z ekonomické, veřejné a neziskové sféry, která své aktivity a strategie provozuje ve venkovském prostoru, jež je vymezen charakteristikami, viz kapitola 4 Rozvoj venkova prostřednictvím uplatnění metody LEADER. Základem činností jsou právě strategie, které různými charakteristikami odlišují jednotlivá území, na níž MAS fungují. Určují jim směr a možnosti postupů v činnostech, které by zajistily využití daných odlišností a zvláštností jednotlivých území. (PAVLÍK a kol. 2014. s. 106)

Důležitými pojmy jsou spolupráce a partnerství místních aktérů. Tato spolupráce a partnerství při navazování vzájemných vazeb je cílem metody LEADER, která svými strategiemi a technikami k tomu napomáhá. (*MZE: Leader – budoucnost venkova* [online]. 2009) Místní akční skupiny si musí samy zajistit

vedení, zvolit taktiku, jak spravovat veřejné prostředky, které získají díky zvoleným a nastaveným strategiím. Ty jsou zrealizované díky projektům, jež musí MAS administrativně obstarat, kontrolovat a řídit. (BINEK a kol. 2011. s. 94)

Všechny MAS musí mít své manažery a orgány, kterými jsou výběrová komise, programový výbor či valná hromada. Jak již bylo zmíněno výše, minimálně 50 % členů by mělo být vybráno ze soukromé sféry. Členové MAS musí mít trvalé bydliště, sídlo nebo provozovnu na území vlivu místní akční skupiny nebo musí být pro toto území místně příslušní.

MAS mohou být zřízeny za účelem podpory LEADER nebo skrze dřívější existenci partnerství. Jejich činností je řízení směru, obsahu prováděných strategií a schvalování rozhodnutí o projektech, které mají být financovány. Je od nich očekáváno, že jejich členové budou samostatně rozhodovat a postupovat v oblasti místního rozvoje novým způsobem, který propojuje opatření a příležitosti, zavádí a implementuje různé odvětvové přístupy. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje 2015, s. 27*)

Mezi hlavní činnosti MAS náleží:

- příprava a realizace strategie LEADER
- informační a osvětová činnost pro žadatele o podporu veřejnosti
- vyhlášení výzev k podávání žádostí, jejich příjem, administrativa, hodnocení, výběr projektů a jejich monitoring, kontrola v průběhu realizace
- vzdělávání zaměstnanců MAS a rozvíjení vlastních schopností

Aby bylo možné provádět výše vypsané úkony, je nutné použít již zmíněných sedm rysů. Pro připomenutí to jsou strategie místního rozvoje, místní akční skupiny, partnerství veřejného a soukromého sektoru, přístup zdola-nahoru, integrované a více sektorové akce, decentralizace, inovační přístup, spolupráce a tvorba sítí. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje [online]. 2015, s. 83-84*)

Dle metodiky Principů v LEADER a jejich uplatňování v MAS jsou specifickými cíli programu LEADER: „zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení místního ekonomického prostředí a tvorby pracovních míst, zhodnocení místních přírodních a kulturních zdrojů“ (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje [online]. 2015, s. 42*).

Finanční zdroje jsou získávány z příspěvků členů, sponzorských darů, grantů, které bývají nejčastějšími finančními zdroji. Dále z dotací, půjček i z vlastní a vedlejší hospodářské činnosti. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 127) Jak již bylo

zmíněno, LEADER čerpá finanční prostředky z fondu i ze státního rozpočtu. Získané finance však nemusí upotřebit přímo MAS, ale ta je může dát vybraným projektům od místních subjektů. Vybrané projekty musí korespondovat se záměrem konkrétní MAS. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 42) Finance je možné dle programu investovat do nákupu zemědělských strojů, nových technologií pro obnovu a údržbu přírodních lokalit či kulturního dědictví, na obnovu přírodních lokalit, kulturních památek a výstavbu nových ploch a prostorů pro podnikání v cestovním ruchu. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 42)

MAS může nabýt právních statutů občanské sdružení, obecně prospěšná společnost nebo zájmové sdružení právnických osob. Rozsáhlost samostatnosti MAS se může odlišovat díky pestrosti a různorodosti organizací a institucionálními stránkami v dané zemi. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 27)

Členem MAS se mohou stát podnikatelé, zemědělci, nestátní neziskové organizace, obce, spolky nebo fyzické osoby z daného regionu. Co se týká zastoupení členů soukromého a veřejného sektoru v řídicích orgánech a v členském zastoupení platí, že soukromý sektor musí mít většinový poměr. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 33)

Vymezená území MAS nesmí být přerušovaná a zároveň jej musí obývat 10 až 100 tisíc obyvatel bez započítání měst s populací nad 25 tisíc obyvatel. Dalším pravidlem týkající se vymezení území, na kterém může MAS působit, je, že žádná obec nemůže náležet do více než jedné MAS a tím čerpat výhody a pomoc k rozvoji ze dvou a více MAS. Zároveň platí, že v každém regionu může působit jen jedna MAS. Díky nim, jak již bylo zmíněno, dochází k naplňování strategií, řešení problémů a specifík území. Jako jediné mohou čerpat finanční zdroje přes dotace z Evropského fondu pro regionální rozvoj. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 37)

Během fungování samotných MAS vznikaly a vznikají různé problémy. Jeden z problémů týkající se členské základny MAS může nastat, pokud počet obcí v území spravovaném MAS je větší než počet subjektů ze soukromého sektoru. V takovém případě dochází k zastoupení jednotlivých obcí svazky obcí a MAS tak mohou zaujímat území o větší rozloze. Dalším úskalím je, že některé MAS jsou utvořeny na totožném území jako sdružené svazky obcí, tím dochází ke dvěma úrovním partnerství a rozvoje venkovského prostoru. (BINEK a kol. 2011, s. 94)

Problémem je také chápání LEADER jako zdroj financování z evropských fondů. EU poskytuje dotace pro vznik a započítání spolupráce místních aktérů. Finanční podpora je poskytována pouze do doby, než začnou být místní aktéři soběstační a v otázce financování samostatní. To se však ve většině členských států dosud nepodařilo a Evropská unie musela změnit význam LEADER z dotačního zdroje na metodiku spolupráce.

V ČR je tento rozdíl v pojmech stále nepochopen. Důkazem může být čerpání finančních zdrojů místními akčními skupinami, kdy získané dotace jsou využívány pro opravu silnic a zlepšení vybavenosti obcí, namísto celkového rozvoje a spolupráce s dalšími místními akčními skupinami, obcemi a sektory. Dokládá to větší nárůst vzniku nových akčních skupin, které mají zájem čerpat evropské finanční prostředky pro zlepšení a zkrášlení svého území, nikoli rozvíjení spolupráce a tím dosahování rozvoje. (BINEK a kol. 2011, s. 47)

4.3.7 LEADER v Evropě

Díky vytvoření rozsáhlé sítě aktérů podílejících se na využívání této metody v rámci celé EU dochází k propojení metod spolupráce a partnerství. Tím je možné financovat a uskutečňovat projekty ve všech koutech Evropy. (HAKEN, 2011, s. 4) Avšak díky odlišnému výchozímu postavení členských evropských států v historické, kulturní a environmentální rovině docházelo a stále občas dochází k odlišným dopadům metody LEADER. (BINEK a kol. 2011. s. 94) K různorodým dopadům také přispělo odlišné pojetí metody LEADER ze strany členských států. Některé státy implementovaly celou tematickou osu prostřednictvím této metodiky. A naopak jiné (včetně ČR) využily finančních prostředků pro osu IV a do dalších tří os zasáhly jen omezeně, tak aby splnily nastavená pravidla. Tím zcela nedocházelo a nedochází k inovacím, přihlížení k místním specifickým charakteristikám a partnerským projektům.

EU využívá metodu LEADER pro zajištění efektivnějšího řízení na lokální a místní úrovni a pro lepší práci s vnitřním potenciálem venkovského prostoru. Díky ústupkům před strategickými směry rozvoje venkova však zcela k tomuto cíli nedochází. Například v ČR jsou MAS spíše jen jakousi administrativní jednotkou, sloužící pro zpracování a předložení projektů za účelem získání finančních zdrojů. Nikoliv už ne pro obnovení rozvoje venkovského prostoru. Aby byla metoda LEADER naplněna, mělo by dojít v činnostech MAS v propojení obou těchto funkcí. (BINEK a kol. 2011, s. 47–49)

Srovnat venkovské oblasti v evropských státech zcela přesně nelze, jelikož každá venkovská oblast v každém státě se rozvíjí jinak a má odlišné podmínky pro možnost rozvoje. Nestejnorodost podmínek je vázána jak na historii území včetně jeho správy, tak na současnou státní správu.

Co je možné shrnout:

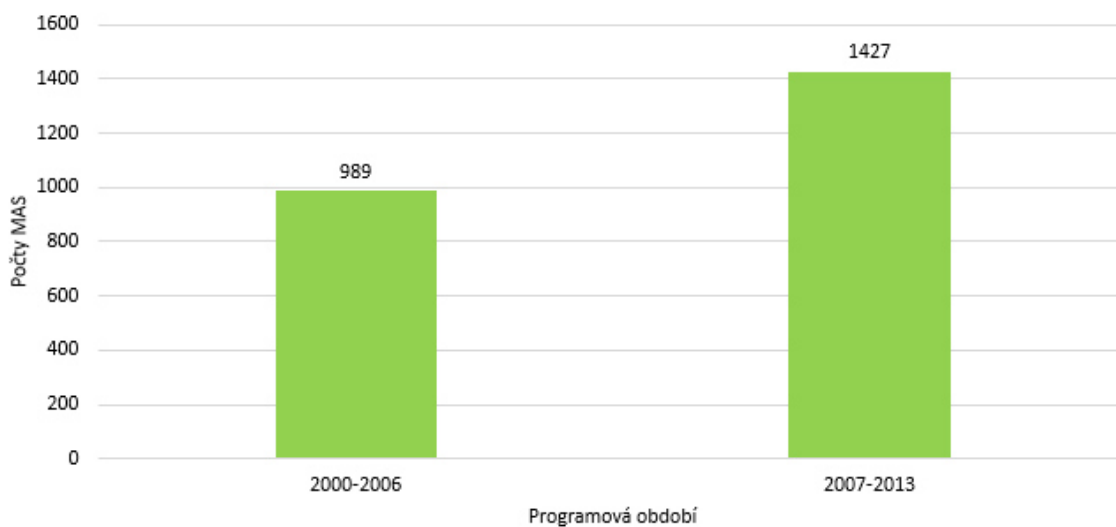
- odlišné počty MAS a jejich rozloha v rámci území
- existence národní sítě MAS
- MAS nespolupracují jen uvnitř státu ale i vně
- metoda LEADER je založena na principu řízení bottom-up a tento způsob řízení je vnímán pozitivně
- Evropská unie se vyznačuje trendem spolupráce

Iniciativa LEADER je financována z EAFRD, fondem pro členské státy a samotnými členskými státy. Právě díky podpoře financování došlo k velkému nárůstu vzniku nových místních akčních skupin a byla tak vytvořena síť venkovských subjektů napříč 27 státy EU. Tato síť poskytuje prostor pro spolupráci a partnerství.

Metoda LEADER je v zemích oblíbená, a to především mezi místními samosprávami. Má významnou roli při vytváření strategií pro vstup do EU. Napomohla ke zlepšení situace nezaměstnanosti během hospodářské krize ve venkovských oblastech a plně zohledňuje politiku EU. A to díky tomu, že je plošná, efektivní, cílená a zřetelná.

Metoda je účinná, a proto by ji chtěl Výbor zainteresovat i do fondu soudržnosti a fondu ŽP. Došlo by tak k dalším integrovaným efektivním krokům rozvoje venkova a možné spolupráce s městskými oblastmi. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 35–36) Jednoduchý přehled o zavádění metody LEADER v podobě existence místních akčních skupin je znázorněn níže v grafu č. 1.

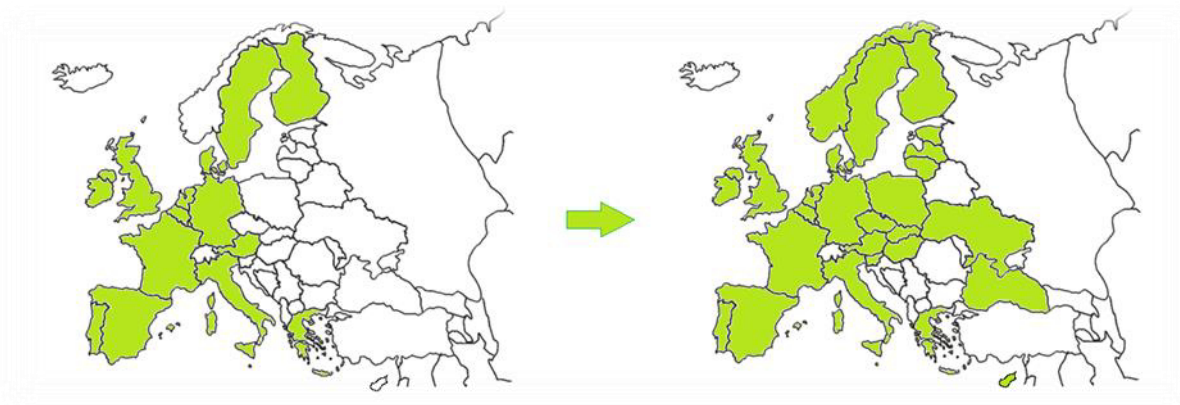
Z prvního grafu tak lze vyčíst počty existujících místních akčních skupin v evropských zemích ve dvou obdobích. Znázorňuje nárůst počtu MAS téměř o 1/3. Lze podotknout, že metoda je úspěšná, neboť v ní nadále pokračují i státy, které ji používaly již v programovém období 2000–2006 a v novém období ji přijmuly nově přichodící státy do EU, jak je uvedeno na obrázku níže.

Graf č. 1 Srovnání počtů MAS v programovacích obdobích 2000–2006 a 2007–2013

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Obrázek č. 1 umožňuje sledovat vývoj zavádění metody LEADER v zemích Evropy pro programové období 2000–2006 (vlevo) a programové období 2007–2013 (vpravo).

Obr. 1 Vývoj uplatňování metody LEADER ve státech EU 15 v programovém období 2000–2006 a v následném programovém období 2007–2013 ve státech EU 27

Zdroj: *Mapa Evropy* Slepá mapa Evropy [online] 2017

Obrázek znázorňuje nárůst z původních 15 zemí na 27, což jen svědčí o pozitivních stránkách metody LEADER. Také je možné zaznamenat, že uplatňovaná metoda LEADER byla v předcházejícím období užívána převážně v západních státech Evropy, tedy v původních zemích EU 15 (v Belgii, Dánsku,

Finsku, Francii, Irsku, Itálii, Lucembursku, Německu, Nizozemí, Portugalsku, Rakousku, Řecku, Spojeném království, Španělsku a Švédsku). Po vstoupení České republiky, Estonska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska do EU v roce 2004 došlo k výraznému nárůstu osvojení metody LEADER i do těchto států, jež jsou označovány jako EU 10. Následně v roce 2007 vstoupily do EU země Bulharsko a Rumunsko a stejně jako předešlé země přijaly metodu LEADER do své politiky rozvoje. Pro přehlednější interpretaci výsledků grafů jsou státy Rumunsko a Bulharsko přiřazeny do skupiny EU 10 a tvoří tak novou skupinu EU 12. (*Vítejte na Zemi* [online]. 2008)

5 Srovnání evropských států dle vybraných indikátorů

Praktická část je zaměřena na srovnání kritérií ve státech EU 27, kde probíhalo uplatňování metody LEADER v programovém období 2007–2013. Vybraná komparační hlediska jsou roztržena dle ukazatelů výstupu a celkových veřejných finančních výdajů a výdajů z EAFRD. Srovnávaná data mají za cíl ukázat možné rozdíly v implementaci metody LEADER v rámci členských států EU. (*The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015)

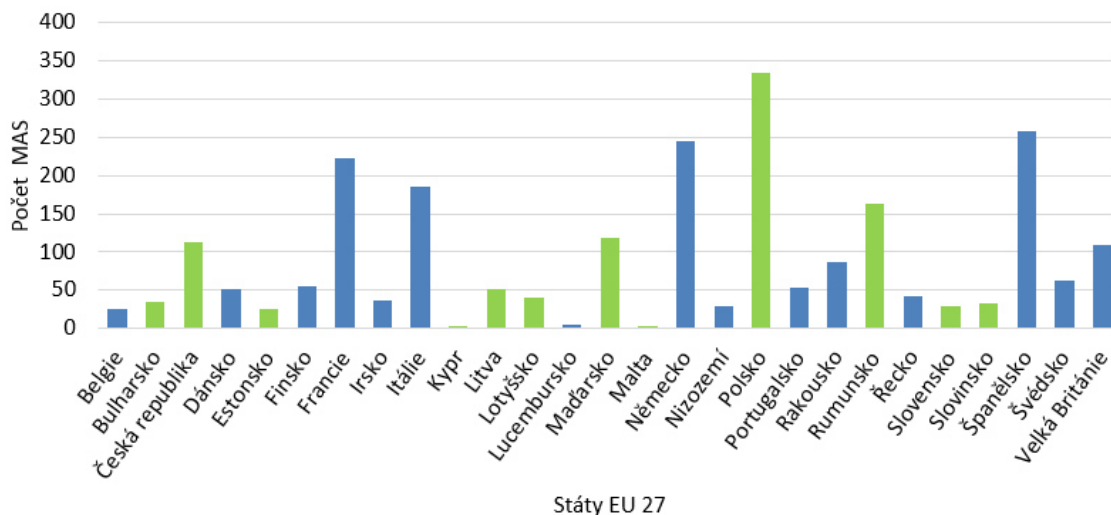
Osa IV – LEADER zahrnuje tři okruhy ukazatelů výstupu, jimiž jsou provádění strategií místního rozvoje, provádění projektů spolupráce a provozování MAS, získávání dovedností zahrnující i oživení území. Každý z okruhů je pak dále specifikován podrobnějšími indikátory, do kterých jsou v práci zahrnuty počty místních akčních skupin, celková velikost rozlohy, celkový počet obyvatel a absorpční kapacity projektů financovaných místními akčními skupinami. Kromě fyzických dat jsou porovnávány i finanční data osy IV. Charakteristiky ukazatelů pro celkové výdaje a výdaje z EAFRD jsou rozděleny do podporovaných oblastí. Podporované oblasti jsou následující: Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou, Kvalita života, Zavádění projektů spolupráce a Průběh MAS, jež zahrnuje získávání dovedností, znalostí a propagace MAS.

Pro srovnání výše jmenovaných indikátorů jsou shromážděna data z Evropské sítě pro rozvoj venkova a následně jsou zpracována do grafů. Pro porovnání získaných hodnot slouží níže zobrazené grafy.

5.1 Komparace států EU dle vybraných výstupů

Prvním indikátorem umožňujícím srovnání uplatňování metody jsou výstupy. Jedná se o celkový počet MAS ve srovnávaných státech. Tento ukazatel jasně znázorňuje graf č. 2, kde největší počet MAS na svém území má Polsko, jehož hodnota se pohybuje okolo 300. Velký výskyt MAS je také ve Španělsku, Německu, Francii a Itálii. Kromě Polska spadají vyjmenované země do skupiny EU 15. Vysvětlením by mohlo být, že větší počet MAS v daných zemích je zapříčiněn delší dobou využívání metody LEADER ve státech EU 15. Další příčinou vzniku tak

hojného počtu, která může platit i pro Polsko je, že v těchto zemích je sídelní struktura roztržena na více menších samosprávných územních celků¹. Proto díky většímu počtu územních celků majících podmínky pro využití metody se ve jmenovaných státech nachází více MAS. (*CITY POPULATION* [online] 2017)

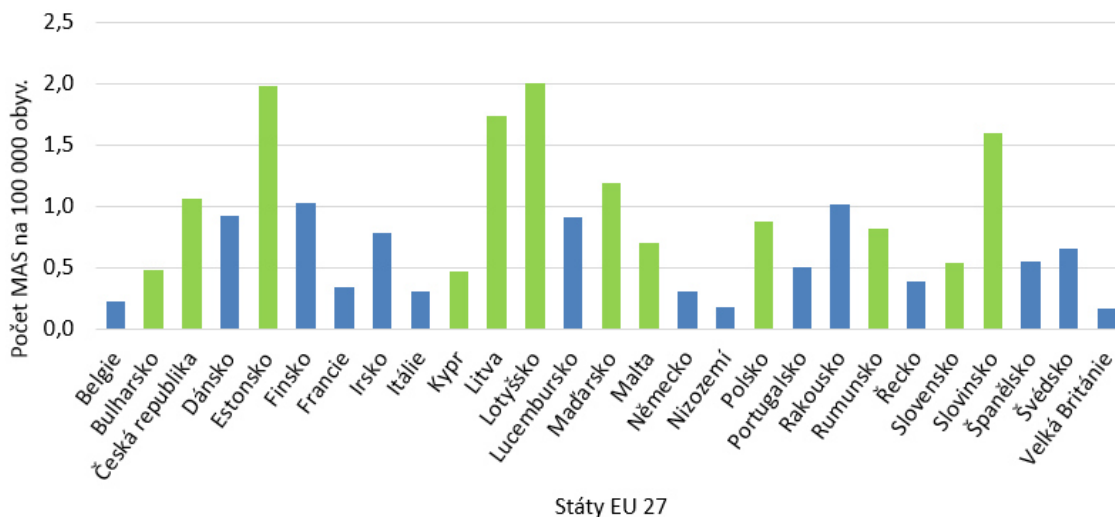
Graf č. 2 Srovnání počtů MAS ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Druhým ukazatelem, který se týká počtu MAS v zemích, je průměrný počet zastoupení místních akčních skupin v zemích EU 27. Tento ukazatel udává, kolik místních akčních skupin spadá na 100 000 obyvatel v daném státě. Jak lze vidět z grafu č. 3, nejvíce MAS na koncentraci 100 000 obyvatel má Lotyšsko, následované Estonskem. Oba státy spadající do skupiny EU 12, přijaly metodu LEADER o programové období později než státy ze skupiny EU 15, jejichž prvním programovým obdobím bylo 2000–2006. Z grafu č. 3 plyne, že v průměru státy, jež přijaly metodu do svých politik později, mají v přepočtu na 100 000 obyv. více MAS. Lze se domnívat, že státy s menším počtem obyvatel a menší rozlohou, čímž jsou charakteristické především východní státy, mají následně po přepočtu více místních akčních skupin na své obyvatele. (*Eurostat* [online]. 2014) Nejvíce místních akčních skupin na 100 000 obyvatel z druhé skupiny EU 12 má stát Rakousko a Finsko. Opět zde sehrává roli zalidněnost státu. Vhodné je zdůraznit, že dosažená

¹ Opakem jsou státy, např. Belgie či Lucembursko, jejichž rozlohy jsou malé a je v nich větší koncentrace měst než venkovského prostoru.

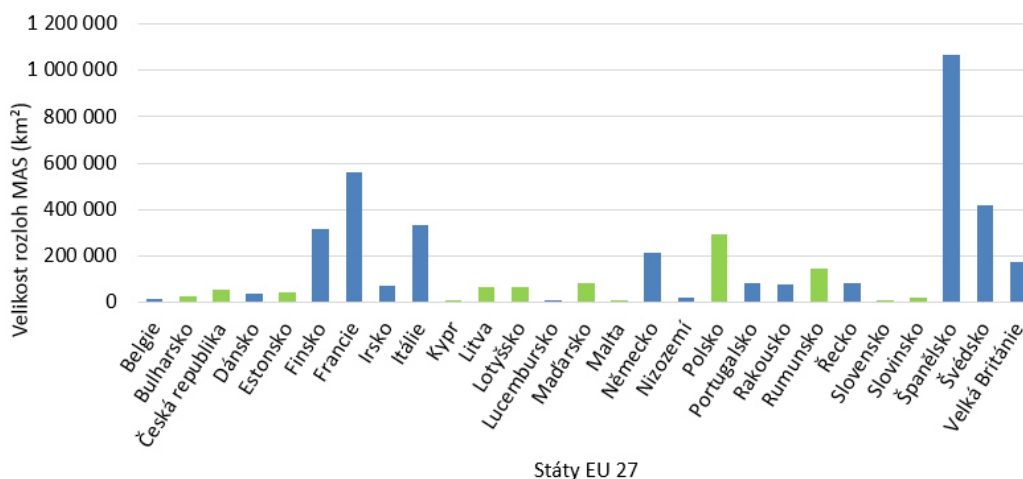
hodnota průměrného počtu MAS na 100 000 obyv. neznamená, že v dané zemi je místních akčních skupin nejvíce.

Graf č. 3 Srovnání počtů MAS po přepočtu na 100 000 obyv. ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Následující graf popisuje druhou z porovnávaných charakteristik výstupů. Ta se týká celkové velikosti ploch MAS ve státech EU 27. Největších rozloh dosahují místní akční skupiny ve Španělsku dále pak ve Francii, jak znázorňuje graf č. 4. Lze se domnívat, že existuje závislost mezi velikostí rozloh MAS a jejich počtem. Toto tvrzení dokládají grafy č. 2 a 4.

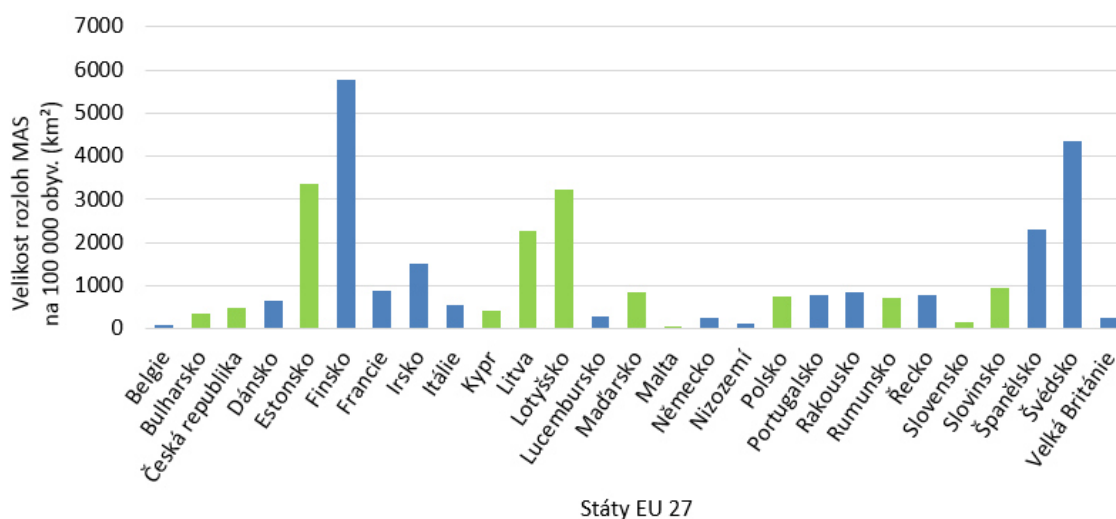

Graf č. 4 Srovnání rozloh MAS ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Lze říct, že platí pravidlo, čím více MAS, tím větší plochu na území státu zaujímají. Avšak je nutné brát v úvahu geografické rozdílnosti států a stejně tak rozdílnou nadmořskou výšku. Důkazem toho je Finsko a Švédsko, jež nepatří ke státům s velkým počtem MAS, ale jejich přírodní podmínky a tím koncentrace osídlení nutí vytvářet mnohem rozsáhlejší MAS na rozdíl od malých států, např. Kypru či Lucemburska. Velikost rozloh MAS tedy závisí jak na jejich počtu, tak na přírodních podmínkách a urbanistickém uspořádání v zemích.

Průměrné velikosti rozloh MAS ve státech EU 27 jsou znázorněny v grafu č. 5, který udává, jak velkou rozlohu v průměru po přepočtu na 100 000 obyvatel mají jednotlivé MAS v porovnávaných zemích. Průměrně největší rozlohy místních akčních skupin má Finsko a Švédsko. Obě tyto země patří do EU 15 stejně jako další stát Španělsko, což nemusí být onou příčinou získaných hodnot. Vysvětlením může být geografické složení a umístění zemí. První dvě zmíněné země jsou severské a struktura hustoty jejich osídlení je v jednotlivých státech rozdílná.

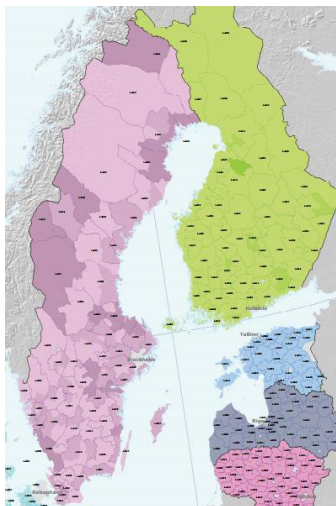

Graf č. 5 Srovnání velikosti rozloh MAS po přepočtu na 100 000 obyv. ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Vzniklé rozdíly jsou zapříčiněny geografickými podmínkami států. Ve jmenovaných státech jsou větší centra a periferie. V obou zemích jsou centra a celkově větší hustota obyvatel směřována na jih. Směrem na sever hustota osídlení slábne. (*Population.City* [online]. 2017) Místní akční skupiny působí především v jižních částech států, viz obr. 2. MAS působící na severu musí být rozprostřeny do rozlehlějších ploch (směrem na východ a sever ve Finsku a směrem na západ a sever ve Švédsku). Díky tomu mohou pomáhat k rozvoji

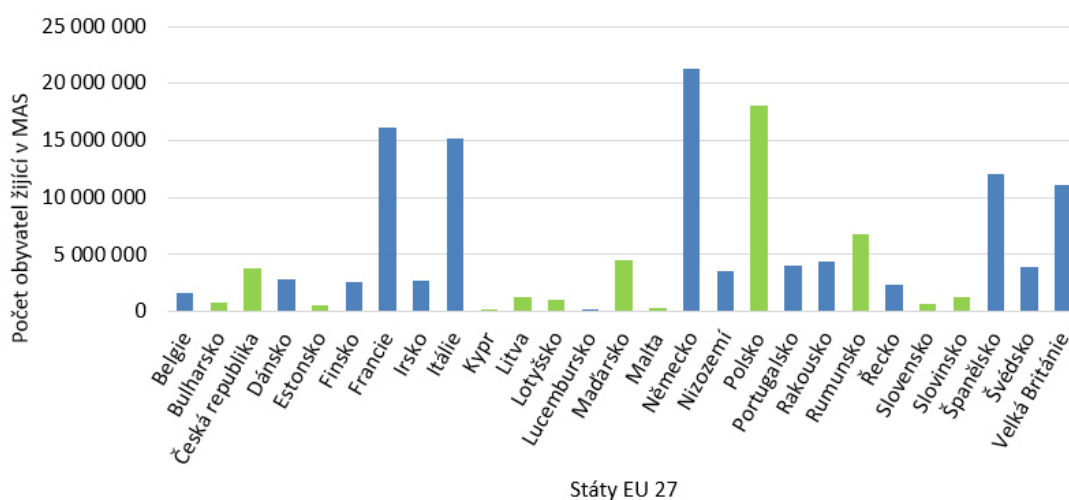
obcím v méně osídlených oblastech. Opakem jsou státy s menší rozlohou a výhodnější polohou. Tomuto tvrzení nasvědčuje především Malta a státy, kterými jsou, např. Belgie, Česká republika, Dánsko, Nizozemí.

Obr. 2 Rozložení místních akčních skupiny ve Švédsku a Finsku

Zdroj: *The European Network for Rural Development: LEADER Gateway* [online]. 2014

Třetí charakteristikou pro indikátor výstupu je počet obyvatel v MAS ve státech EU 27. Největší počet lidí žijících na území jednotlivých MAS, jak je možné vidět v grafu č. 6, je v Německu, v Polsku, ve Francii a Itálii. Je to způsobeno největším počtem MAS v těchto zemích.

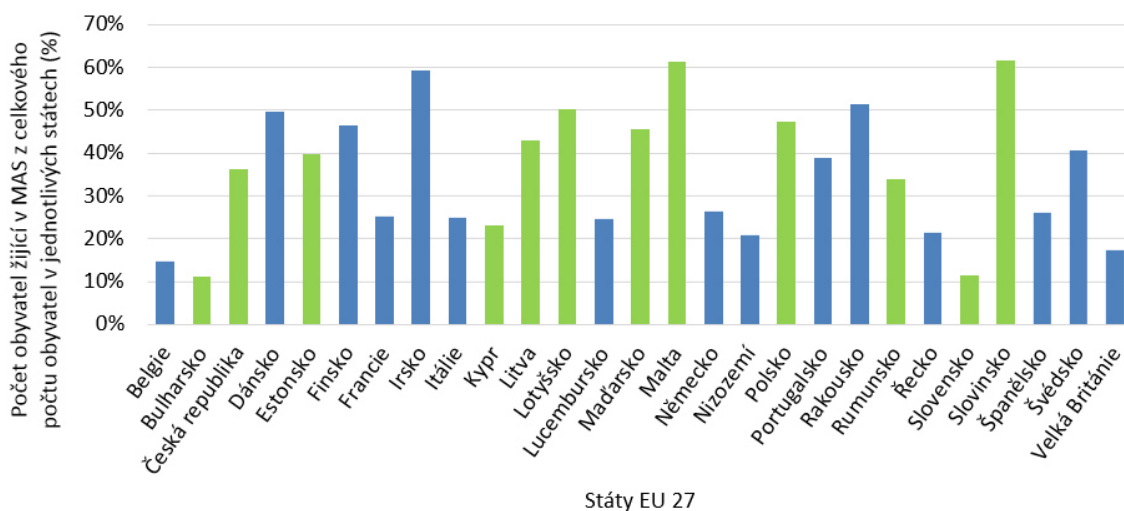

Graf č. 6 Srovnání počtů obyvatel žijících v MAS ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online] 2015, vlastní zpracování

Tudíž je pravděpodobné, že v nich bude žít více lidí než ve státech, ve kterých je MAS podstatně méně. Souvisí s tím i skutečnost, že v daných zájmových státech je koncentrován větší počet obyvatel než v jiných státech. MAS mohou zahrnovat pouze obce, což je další příčinou, která má vliv na počet obyvatel v jednotlivých místních akčních skupinách. V Německu, Francii či Itálii je velmi rozšířen venkov, na kterém tak mohou vznikat MAS, který zahrnuje vyšší počet obyvatel. Pro srovnání, např. ve Finsku či Švédsku je obyvatelstvo více koncentrované do měst, tzn. že zde má lepší podmínky pro život než na venkově, a tudíž žije ve vytvořených MAS méně lidí. U rozebírané charakteristiky indikátoru výstupu nelze vyznívat souvislosti ve výsledcích při rozdělení států do skupin EU 15 a EU 12. Toto rozčlenění nemá viditelný vliv na rozdělení počtu obyvatel.

Následující graf č. 7 odráží přehled o počtu žijících obyvatel ve státech EU 27 v relativním vyjádření. Až 60 % obyvatel některých států žije na území, na kterém působí MAS. Za příklady lze uvést státy Slovinsko a Irsko. Jedná se o státy, jež mají menší rozlohu svého území. Přesto je rozloha působnosti MAS značná. Příkladem může být zmiňované Irsko, u něhož zaujímající plocha MAS z jeho území je 99 %. Podobně je tomu i ve Slovinsku. Toto tvrzení potvrzují i následující státy, např. Dánsko, Lotyšsko nebo Rakousko.

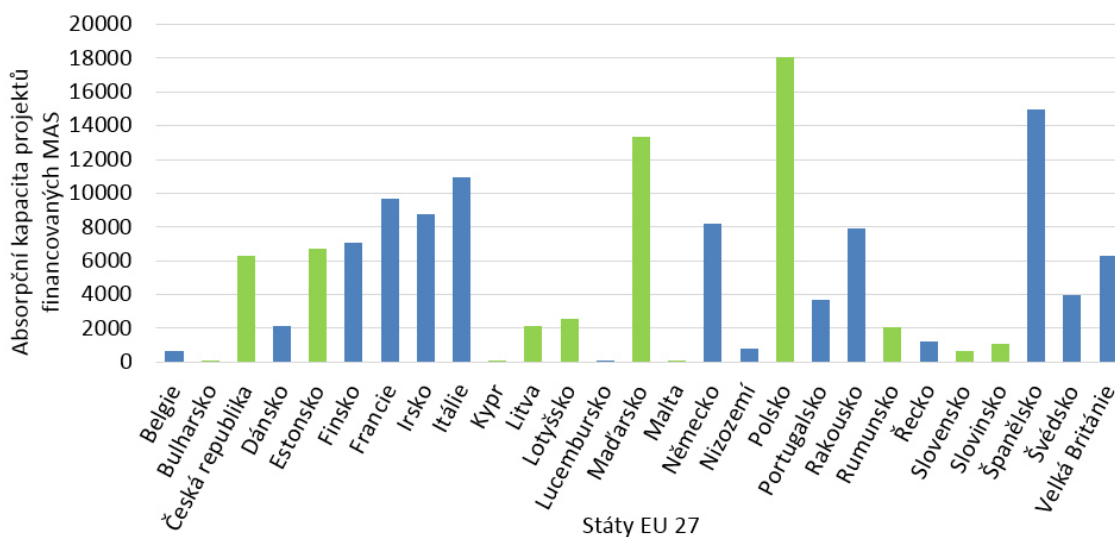
Graf č. 7 Srovnání počtů obyvatel žijících v MAS z celkového počtu obyvatel ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Na podílu obyvatel, kteří žijí na území působnosti MAS, nemá vliv jen rozloha země, ale také počet a hustota obyvatel státu, sídelní struktura, počet a velikost samotných MAS. Vezme-li se v úvahu ukazatel o počtu MAS, viz graf č. 2, tak je

potvrzeno, že menší procento osob žije ve státech s menším počtem MAS, např. v Belgii. Oproti tomu v Rumunsku se nachází více MAS a logicky tak zahrnují větší plochu, na které žije více obyvatel. Jak již bylo řečeno, příčin výsledné podoby grafu č. 7 může být více. Dalším zmíněným faktorem je sídelní struktura. Laicky řečeno, ve státě, kde jsou obyvatelé soustředěni více do větších měst než na venkov, bude ve vytvořených MAS žít méně lidí. Opakem jsou státy, kde je sídelní struktura zaměřena více na venkov, který je tak více osídlen a žije tam velká část obyvatel. Územní celky ve venkovských oblastech jsou pak vhodnými kandidáty pro uplatnění metody LEADER prostřednictvím vytvořené místní akční skupiny. Příkladem může být Česká republika, která neoplývá velkou rozlohou ani velkým počtem obyvatel ve srovnání s jinými evropskými státy, avšak je tvořena převážně obcemi a menšími městy. Má tak vhodné podmínky pro vytvoření většího počtu MAS. Tím, že může vytvořit určitý počet místních akčních skupin (v programovém období 2007–2013 působilo na území ČR 112 MAS), tak zabírají větší rozlohu, na které žije větší počet obyvatel. Konkrétně v ČR se jedná o 36 % obyvatel žijících na území působnosti MAS. Z uvedených příkladů vyplývá, že příčin procentuálního rozložení obyvatel v daném státě je několik. Jsou navzájem ovlivnitelné a zároveň jeden na druhém závislé. Nelze tedy přesně a jednoznačně určit důvod.

Posledními charakteristikami indikátoru výstupu jsou celkové absorpční kapacity neboli počty projektů financovaných MAS, viz graf č. 8.

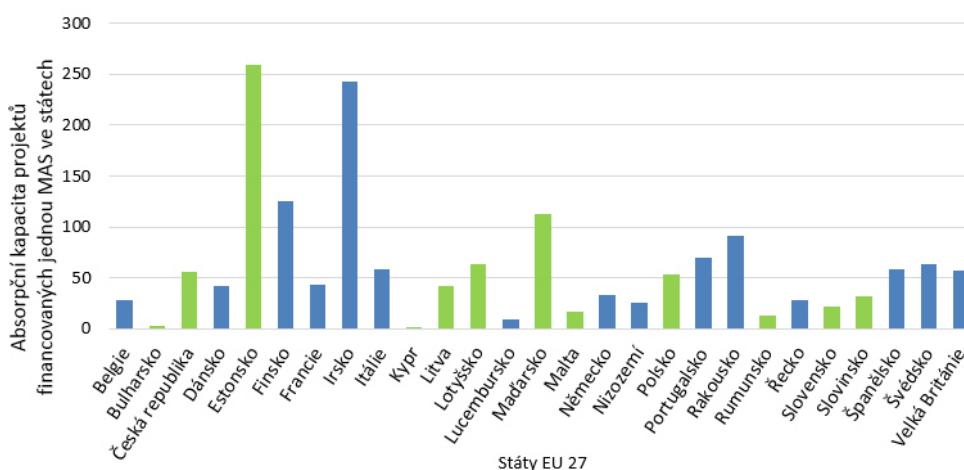

Graf č. 8 Srovnání absorpční kapacity projektů financovaných MAS ve státech EU 27

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Pro změnu průměrné absorpční kapacity projektů financovaných jednou MAS ve státech EU 27 je možno vidět v grafu č. 9. V prvním zmíněném grafu je ukázáno, že nejvíce projektů financovaných MAS bylo v Polsku a následně Španělsku. Také je vidět, že finanční podporu projektů pro rozvoj venkova od MAS využívalo více států ze skupiny EU 15. Tento fakt lze vysvětlit tím, že země, jež přistoupily dříve na využívání metody LEADER, měly již více zkušeností a znalostí v této oblasti. Tím získaly výhodu vůči státům, které se s metodou a jejími možnostmi blíže seznamovaly až ve zkráceném období 2004–2006. Kromě nabytých zkušeností a znalostí měly rozběhnuté podpory a programy pro dané oblasti, jež chtěly zkvalitnit. Na rozdíl od toho státy z EU 12 čerpaly ve zkráceném období pouze z národních zdrojů. (PĚLUCHA a kol. 2006, s. 126) Rozdílnost v částkách, které pocházely od MAS v jednotlivých zemích, je ovlivněna výší finanční podpory od států a fondu EAFRD, který bude rozebrán v následující kapitole č. 5.2. Neopomenutelným faktorem ovlivňující výši získaných výdajů je počet MAS v jednotlivých zemích. Z výše uvedeného grafu č. 2 je opět vidět, že největší počet MAS má právě Polsko a za ním Španělsko. Je logické a předpokládané, že čím více se na daném území budou vyskytovat MAS, tím více se budou zakládat a realizovat projekty. Tato logická úvaha však nemusí platit vždy, jelikož je ovlivněna faktory, jimiž jsou lidé, politické prostředí, přírodní prostředí a mnohé jiné.

Graf č. 9, jak již bylo zmíněno, znázorňuje průměrnou absorpční kapacitu projektů financovaných jednou MAS. Zde jednoznačně dosahuje vysokých hodnot Estonsko a Irsko.

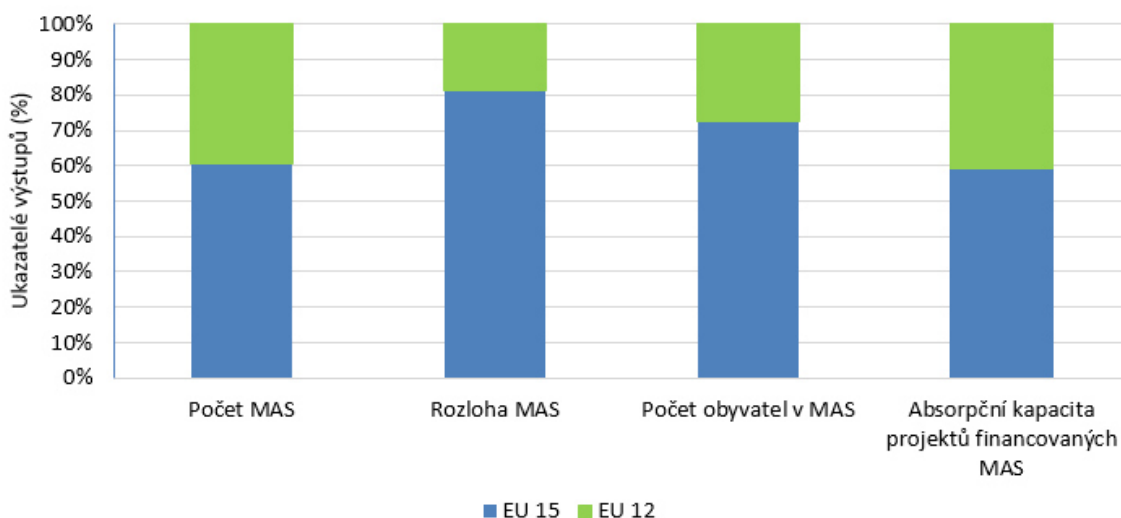

Graf č. 9 Srovnání absorpční kapacity projektů financovaných jednou MAS ve státech EU 27
Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Obě země mají podobný počet místních akčních skupin. Ukazatel průměrné absorpční kapacity je spojen s ukazatelem vypovídajícím o počtu MAS na území států. Lze tvrdit, že čím více MAS existuje v zemi, tím méně připadá projektů na jednu MAS. Svou úlohu zde však sehrává i velikost území států.

Posledním grafem věnujícím se indikátoru výstupu je graf procentuálních výstupů MAS pro EU 15 a EU 12 v programovém období 2007–2013. Jedná se o graf č. 10, kde v prvním sloupci je zobrazen procentuální počet MAS ve sledovaných skupinách. Více MAS je ve státech EU 15. Avšak rozdíl mezi skupinami není příliš velký i přesto, že států z EU 15 je více. Státy z EU 12 mají v průměru menší počet MAS. Důkazem může být taktéž již předešlý graf č. 3, znázorňující průměrný počet MAS na 100 000 obyvatel.

Podstatně větší rozdíl je u procentuální rozlohy, kdy působící MAS mají mnohem větší rozlohu ve státech EU 15. Opět jedním faktorem je větší počet států a druhým faktorem jsou země, z nichž se skupina států EU 15 skládá. Jak bylo možné vidět v grafu č. 4, větší rozlohy, na nichž MAS působily, se nacházely ve Španělsku, Švédsku či Finsku. Tyto státy patří do skupiny EU 15, ve kterých mají MAS větší rozlohy, a to z důvodu geografických podmínek a sídelní struktury.

Graf č. 10 Srovnání skupin států EU 15 a EU 12 dle ukazatelů výstupů

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Output indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Stejně jako tomu bylo u předcházející porovnávané charakteristiky i v počtu obyvatel žijících na území MAS, lze vidět procentuálně větší zastoupení obyvatel ve státech z EU 15. I tentokrát jedním z faktorů je větší počet států ve skupině. Druhou příčinou zjištěného výsledku je složení zemí EU 12 a EU 15. Pro upřesnění,

skupina států EU 15 se skládá ze zemí, např. Francie, Německo, Španělsko či Itálie, mající větší počet obyvatel. Tudíž je pravděpodobné, že i v MAS žije více obyvatel než v místních akčních skupinách ve státech z EU 12.

Poslední hromadnou srovnávanou charakteristikou výstupu je procentuální absorpční kapacita projektů financovaných MAS. Zde již nejsou tak výrazné rozdíly jako u předešlých charakteristik. Přesto o nepatrně více financovaných projektů pochází od států EU 15. Důvodem může být již výše zmíněný větší počet států. Logicky by tak mělo platit, že čím více států, tím více profinancovaných projektů. Zmíněnou domněnku potvrzuje graf č. 8.

5.2 Diferenciace států EU dle směřování finanční podpory do tematicky zaměřených oblastí podpory

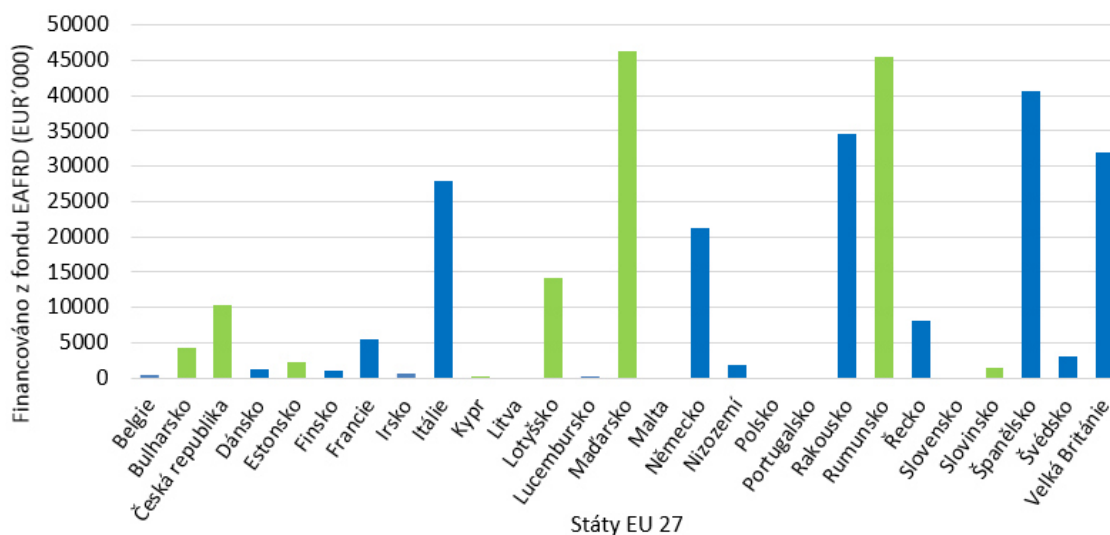
Druhým indikátorem pro srovnání používání a využívání metody LEADER ve sledovaných státech jsou výdaje. Finanční prostředky jsou děleny na veřejné výdaje a výdaje z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Při srovnávání států budou porovnávány výdaje z EAFRD. Charakteristiky indikátoru výdajů patřících do osy IV jsou rozděleny do pěti oblastí podpory, do nichž patří Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou, Kvalita života, Zavádění projektů spolupráce, Průběh MAS spojený s propagací a získáváním dovedností.

Pro možnost porovnání zemí jsou vybrány první tři podporované oblasti z osy IV (Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou a Kvalita života). Důvodem, proč jsou zvoleny právě tyto tři ukazatele, je jejich velký význam pro zkvalitňování úrovně života lidí. Financování projektů v oblasti Konkurenceschopnost má docílit výsledků zvýšení prestiže území, dosáhnout vyzdvižení předností, přínos nových znalostí, inovací a investic. Zároveň řešit nedostatky a problémy. Příkladem může být nedostatek pracovních míst či malá nabídka lokálních služeb. Druhou oblastí je Životní prostředí a hospodaření s půdou, jež nezahrnuje jen samotnou ochranu ŽP, biologickou rozmanitost zemědělských a lesních ekosystémů, ale i zkvalitňování dopravní a technické infrastruktury a vizáže obce. Poslední ze sledovaných oblastí je Kvalita života. Ta spočívá především v dostatku pracovních míst, které nemusí být pouze ve službách nebo v cestovním ruchu. Je nutné podporovat pracovní místa i v zemědělství. Do oblasti Kvalita života je začleňována i sportovní a společenská oblast zájmů a celkové zlepšení sociálních podmínek obyvatel určitého území. Nutné je

i zachování kulturního dědictví, které má vliv na psychologické vnímání obyvatel. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 23)

Obecně je zaměstnanost spojena se vzděláním, které Evropská unie podporuje především formou programu Erasmus. (*Evropská unie* [online]. 2017) Dalším příkladem může být propojenost podpory podnikání v rámci konkurenceschopnosti území. Vznikají nové pracovní příležitosti a spolu s podporou ochrany životního prostředí zabezpečující kvalitní infrastrukturu a služby, dochází ke zlepšení kvality života obyvatel ve venkovském prostoru. Lze tak vidět, že všechny tři podporované oblasti osy IV by měly být sledovány a spravovány společně, jelikož se navzájem ovlivňují. (*Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje* [online]. 2015, s. 16–23)

Z níže vloženého grafu financování oblasti Konkurenceschopnost z fondu EAFRD v programovém období 2007–2013 lze vyčíst, že nejvíce finančních prostředků získalo Maďarsko, Rumunsko a Španělsko. V poměru k celkově získaným financím z fondu alokovalo větší polovinu do sledované oblasti Lotyšsko, které podporovalo oblast Konkurenceschopnost v rámci svých finančních možností nejvíce.

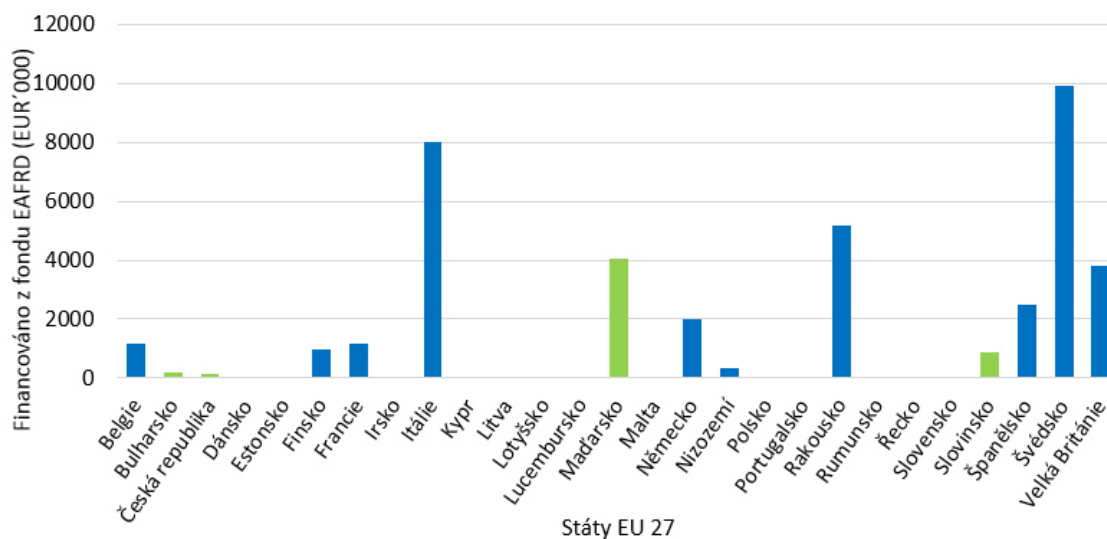

Graf č. 11 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD do oblasti Konkurenceschopnost
Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Daný graf č. 11 znázorňuje, že množství finančních prostředků směřujících do zájmové oblasti podpory je značně rozdílné. Jsou státy, jejichž získané dotace

z fondu jsou velmi vysoké, a naopak státy s velmi nízkými dotacemi nebo dokonce s nulovými, viz např. Litva či Portugalsko. Tyto dva státy směřují drtivou většinu získaných fondů do oblasti Kvality života, jak bude popsáno níže. Vzniklé rozdíly mohou být důsledkem odlišných politik ve státech. Z grafu dále plyne, že finanční podporu pro danou oblast využívá více států skupiny EU 15. Důvodem mohou být nabyté větší zkušenosti a znalosti z předchozího programového období u těchto zemí. Na rozdíl od zemí skupiny EU 12, které sice pracovaly s metodou LEADER ale pouze ve zkráceném období 2004–2006, a to ještě za odlišných podmínek jako státy z EU 15.

Druhou sledovanou oblastí podpory je Životní prostředí a hospodaření s půdou. Vývoj podpory ve sledovaných státech lze najít v grafu č. 12 odrážející celkové finanční prostředky, které byly investovány MAS z fondu EAFRD v daném období na sledovanou oblast. Je důležité podotknout, že Itálie, která investovala do ŽP a hospodaření s půdou druhou největší částku, tak v přepočtu na jednu místní akční skupinu dosahuje menších hodnot. Jednou z příčin může být vyšší počet MAS, a tedy rozdělení finančních prostředků mezi více subjektů.

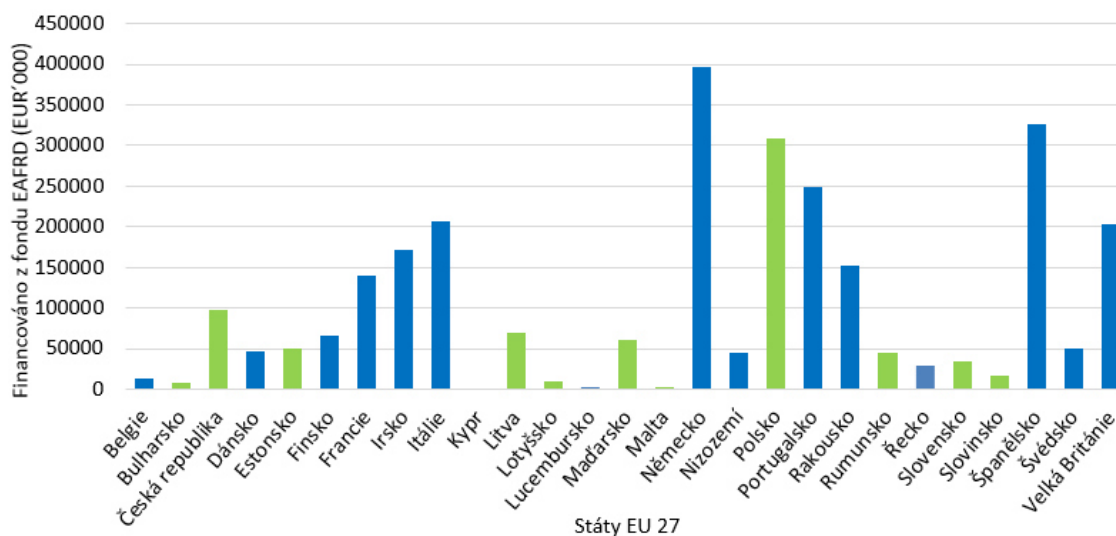
Graf č. 12 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD do oblasti Životní prostředí a hospodaření s půdou

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Po přepočtu čerpání financí na jednu MAS i v jiných státech lze zmínit, že průměrně nejvíce financí na jednu MAS bylo směřováno do Švédska. S velkým odstupem následně do Itálie, Belgie a Rakouska. Dále z grafu č. 12 vyplývá, že státy

patřící do EU 15 tzn. státy, které déle využívají metody LEADER, se zaměřují více na sledovanou oblast podpory než státy z EU 12. Vysvětlením je dřívější přistoupení států, které již dosáhly uspokojivého cíle v oblasti Konkurenceschopnost a Kvalita života. Shromážděná data naznačují, že Kvalita života je upřednostňována státy v rámci třech sledovaných oblastí. Následně se státy zaměřují na další problémové oblasti, jež je potřeba podpořit.

Třetí a poslední sledovanou oblastí podporovanou z EAFRD pro programové období 2007–2013 je Kvalita života. Z grafu č. 13 znázorňujícího celkové finanční prostředky alokované do této podporované oblasti lze vyčíst, že největší podporu přijmulo Německo a Španělsko. Obě tyto země se podílely i na rozvoji oblasti Konkurenceschopnost. Podpora byla uplatňována na úkor oblasti Životní prostředí a hospodaření s půdou, která sice nebyla zanedbávána jako u jiných států, ale směřované investice do nich nabyly podstatně menšího obnosu finančních prostředků. Graf opět směřuje k domněnce, že státy, které přistoupily na metodu LEADER dříve, zaměřily svou podporu na zájmovou oblast více než státy ze skupiny EU 12.

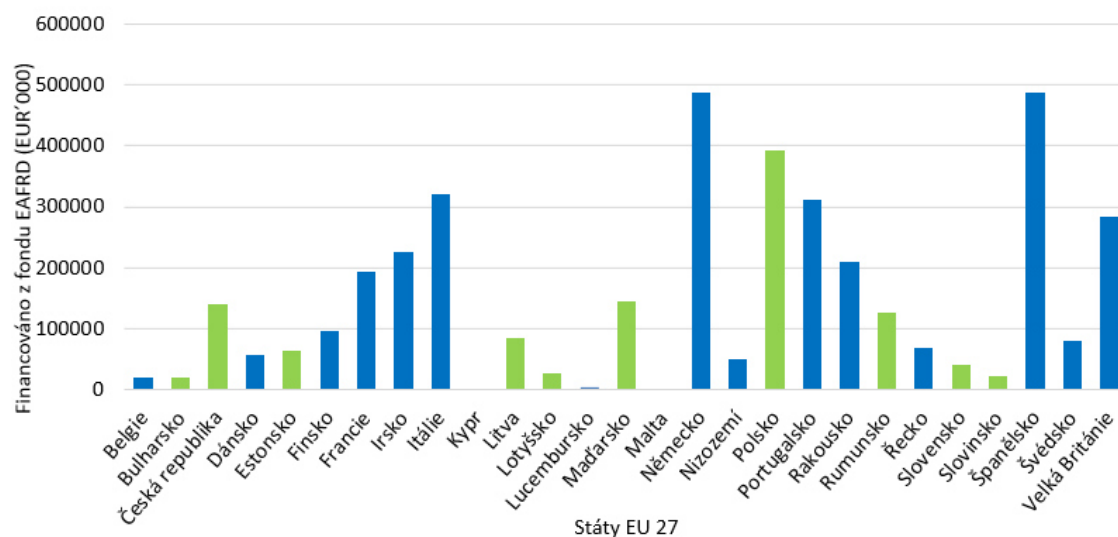

Graf č. 13 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD do oblasti Kvalita života

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Pro závěrečné srovnání výdajů z fondu EAFRD pro osu IV jsou v grafu č. 14 znázorněny hodnoty charakterizující financování osy v programové období 2007–2013. Celkově největší finanční podporu za porovnávané programové období získaly Německo a Španělsko následované Polskem. Nejméně financí získal Kypr,

který, jak bylo znázorněno v předešlých grafech, se zabýval ze sledovaných oblastí pouze oblastí Konkurenceschopnost. Opět lze použít tvrzení, že více finančních prostředků z EAFRD obdržely státy EU 15. Jak již bylo zmíněno výše, důvodem mohou být již získané podrobnější znalosti a zkušenosti s metodou LEADER v předešlém programovém období 2000–2006.

Graf č. 14 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD v rámci osy IV

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

V níže vloženém grafu č. 15 jsou zachyceny všechny finanční prostředky, jež byly čerpány do jednotlivých oblastí podpor v ose IV. Z grafu je možno vyčíst, kolik financí bylo alokováno do oblasti Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou, Kvalita života. Zbývající dvě oblasti Zavádění projektů spolupráce a Průběh MAS nejsou v práci sledovány. V popisovaném grafu č. 15 jsou však uvedeny, a to kvůli zobrazení celkové částky finančních prostředků z fondu EAFRD.

Z grafu je celkově vidět, že u většiny států docházelo procentuálně k větší podpoře oblasti Kvality života. Například Irsko, Polsko, Portugalsko či Slovensko jsou ukázkou zemí, ve kterých byla podpora této oblasti zcela jednoznačná. Finanční podpora této oblasti však probíhala na úkor dalších dvou oblastí, do kterých nesměřovaly finance téměř vůbec.

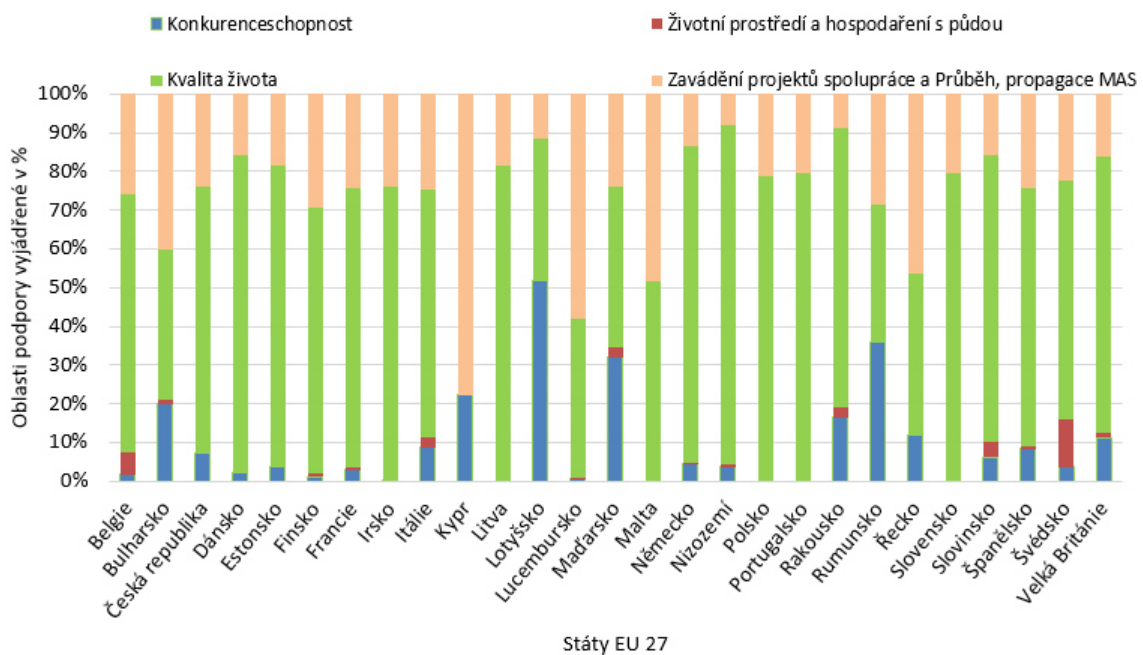
Stát mající nejvyšší životní úroveň je Lucembursko. O polovinu nižší životní úroveň dosahuje Irsko následované Nizozemskem, Rakouskem, Dánskem a dalšími zeměmi z EU 15. (*Evropská unie* [online]. 2017) Pod pojmem zvyšování životní

úrovně se skrývá snaha o ochranu životního prostředí, vznik nových pracovních míst, snížení rozdílů mezi regiony, vzájemná propojenost izolovaných oblastí pomocí přeshraniční infrastruktury a zajištění kvalitního vzdělání. (JENÍČEK a kol. 2010, s. 20) Z grafu znázorňujícího procentuální srovnání finančních prostředků na jednotlivé oblasti z osy IV ve státech EU 27 v programovém období 2007–2013 lze vidět, že Lucembursko z výše zmíněných zemí čerpá nejmenší podporu pro oblast Kvalita života. A přesto je tam životní úroveň dvojnásobně vyšší než u ostatních států EU. Může z toho plynout, že Lucembursko je již v této oblasti tak rozvinuté, že není třeba ji příliš podporovat a stát se může zaměřit na další dvě v práci nesledované oblasti. Lucembursko se převážně věnuje finančním službám, vědě a inovacím, logistice, dopravě a ocelářskému průmyslu. Právě do této země směřuje řada velkých a významných firem majících výrobu s vysokou přidanou hodnotou, využívajících know-how a nejnovější technologie. (*BusinessInfo.cz* [online]. 2016) Naopak Nizozemci, Irové či Dánové značně podporují oblast pro zlepšení kvality života, jež zahrnuje právě zmíněnou životní úroveň, se kterou jsou v žebříčku států EU na předních pozicích. Lze usoudit, že podpora oblasti Kvalita života se jim vyplácí. (*Evropská unie* [online]. 2017)

Druhou sledovanou oblastí je Konkurenceschopnost, jejíž finanční podpora velmi zaostává za výše rozebíranou oblastí Kvalita života. I přesto je u převážné většiny států podporována. Například v Lotyšsku, Maďarsku či v Rumunsku tvoří třetinu až polovinu podpor, do kterých byly alokovány finanční prostředky z fondu. Ukazuje to graf č. 11, znázorňující financování oblasti Konkurenceschopnost z fondu EAFRD v programovém období 2007–2013.

Poslední sledovanou oblastí je Životní prostředí a hospodaření s půdou. Tato oblast byla v programovém období 2007–2013 velmi málo podporována. Některými státy nebylo Životní prostředí a hospodaření s půdou podporované vůbec. Jedním z takových států lze uvést Kypr. Největší pozornost dané problematice věnovalo Švédsko, což jasně potvrzuje graf č. 12. Dle zmíněného grafu alokovaly větší obnos financí do oblasti Životní prostředí i Itálie, Rakousko a Velká Británie. Avšak v poměru směřovaných financí do ostatních oblastí nevykazuje dotování životního prostředí těmito státy tak velký podíl jako Švédsko. Oproti tomu Belgie a Švédsko jsou jediné země, které upřednostnily financování oblast Životní prostředí nad oblastí Konkurenceschopnost. Poslední dvě oblasti vyznačené v grafu béžovou barvou charakterizují oblasti Zavádění projektů spolupráce a Průběh, propagace MAS, které, jak bylo zmíněno výše, nejsou v práci sledovány. Největší poměr finančních prostředků do těchto dvou oblastí podpory

směřoval Kypr. Mohlo to být způsobeno počtem MAS. Pro období 2007–2013 fungovaly na Kypru pouze 4 místní akční skupiny. V Lucembursku bylo zřízeno také pouze 5 místních akčních skupin, a jak je možné vidět z grafu č. 15, právě Lucembursko je druhou zemí, ve které mají značný podíl poslední dvě zmiňované oblasti. Lze se domnívat, že ve státech s malým počtem MAS jsou finance vkládány především na oblast Zavádění projektů spolupráce a oblast Průběh, propagace MAS.

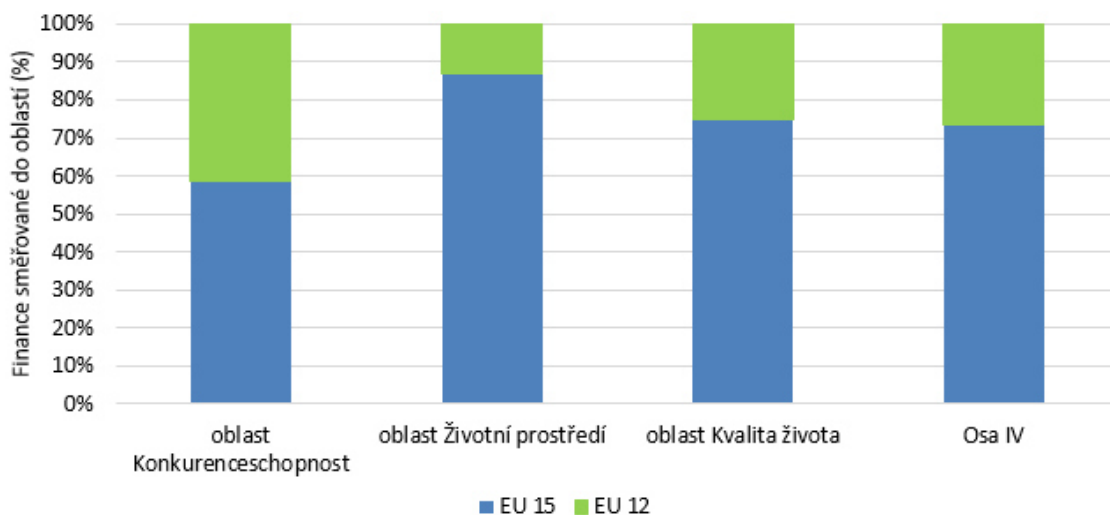
Graf č. 15 Srovnání finančních prostředků alokované do jednotlivých oblastí z osy IV ve státech EU 27
Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Po zhodnocení grafu lze říci, že ze sledovaných oblastí se státy zaměřovaly především na podporu oblasti Kvalita života. Společně s ní se v menší míře zaobíraly oblastí Konkurenceschopnost. Nejméně se věnovaly oblasti Životní prostředí a hospodaření s půdou. Pro lepší orientaci mezi státy patřících do skupiny EU 15 a EU 12 je vložen graf č. 17, ve kterém státy zobrazují také poměr investovaných finančních prostředků z fondu do jednotlivých oblastí, ale navíc jsou rozděleny na EU 15 a EU 12.

Následující graf srovnává oblasti v rámci skupin států EU 15 a EU 12, do kterých směřovaly finance z fondu EAFRD pro programové období 2007–2013. Do první oblasti Konkurenceschopnost směřovala skupina států EU 15 nepatrně větší finanční obnos. Tento fakt může být následkem většího počtu států v EU 15

než v EU 12. Pokud by skutečně zmíněný fakt byl příčinou téměř vyrovnané bilance financování, dalo by se říci, že jednotlivé státy EU 12 směřovaly do dané oblasti v průměru více finančních prostředků.

Druhou sledovanou oblastí je Životní prostředí a hospodaření s půdou. Z grafu č. 16 jasně vyplývá, že státy EU 15 podstatně více investovaly do této oblasti než státy ze skupiny EU 12. Příčinou může být rozdílná délka časového období využívání metody LEADER. Státy EU 15 znají delší dobu možnosti a postupy používání metody LEADER a také již jsou oproti nově přichozím státům v pokročilejší fázi v otázkách konkurenceschopnosti a kvality života. Z těchto důvodů se mohou více zaměřit na zmíněnou oblast Životní prostředí a hospodaření s půdou.

Graf č. 16 Srovnání skupin států EU 15 a EU 12, dle využití finančních prostředků v jednotlivých oblastech

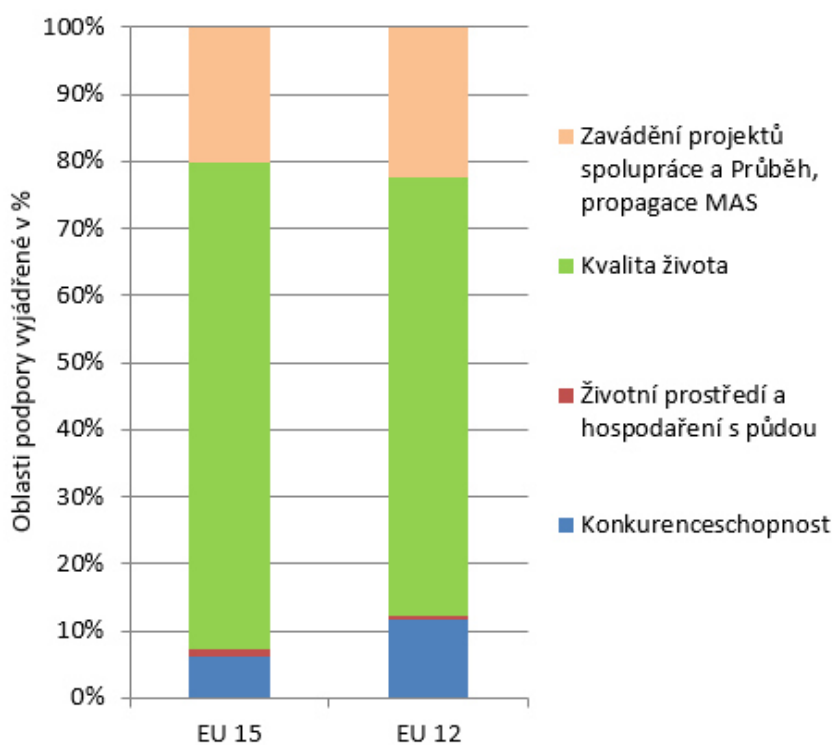
Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Téměř podobný rozdíl v procentuálních výdajích lze spatřit i u poslední srovnávané oblasti Kvalita života. Zde opět více financí putovalo od států používajících metodu delší období. Důvod tohoto stavu může být stejný jako u předcházející oblasti. Jak již bylo zmíněno, státy z EU 12 zaměřují více svou pozornost na sledovanou oblast Kvalita života, až poté na oblast Konkurenceschopnost, nakonec do oblasti Životní prostředí a hospodaření s půdou.

Poslední sloupec v grafu č. 16 odráží procentuální složení financí, jež jsou tvořeny třemi sledovanými oblastmi v ose IV. Opět lze vidět, že více finančních

prostředků bylo do daných oblastí směřováno státy EU 15. Podíl na tomto stavu má jistě větší počet států ve skupině, ale také již zmíněné větší nabyté zkušenosti s využíváním metody LEADER.

Poslední graf zobrazuje srovnání finančních prostředků vynaložených do jednotlivých oblastí po rozdělení států do skupin EU 15 a EU 12. Opět je zde zachyceno, že nejvíce financí bylo alokováno do oblasti Kvalita života v obou skupinách. Skupina států EU 15 v této oblasti dosahuje vyšších hodnot. To však může být vysvětleno větším počtem států. Další příčinou výsledné podoby grafu může být díky většímu pochopení významu metody LEADER státy EU 15. Hlavní myšlenka metody LEADER spočívá v rozvoji venkovských oblastí a tomu i nejvíce odpovídá oblast Kvalita života, jež je nejvíce finančně podporována.

Graf č. 17 Srovnání finančních prostředků alokované do jednotlivých oblastí z osy IV ve státech EU 15 a EU 12

Zdroj: *The European Network for Rural Development: Financial and physical indicators 2007–2013* [online]. 2015, vlastní zpracování

Je důležité podotknout, že v poměru všech podporovaných oblastí směřovala více finančních prostředků do oblasti Konkurenceschopnost skupina států EU 12. Stejně tak zaměřila svou pozornost více i na oblasti Zavádění projektů spolupráce a Průběh, propagace MAS. Důvodem může být pozdější přijetí metody státy EU 12,

které oproti státům z EU 15 musely seznamovat své obyvatele s existencí metody LEADER a naučit je jejího využívání.

V obou skupinách je nejmenší podíl finančních prostředků alokovan do oblasti Životní prostředí a hospodaření s půdou. Tento fakt bylo možné vidět již v dříve zmíněných grafech. Nepatrně menší poměr investovaných finančních prostředků na podporu této oblasti byl využit státy EU 12.

Na závěr podkapitoly je třeba dodat, že celkové finanční prostředky vynaložené do jednotlivých oblastí se neskládají pouze z fondu EAFRD. Jak již bylo zmíněno v prvním oddílu práce, část finančních prostředků pochází z veřejných výdajů. Tudíž poměr investovaných financí do oblastí se může lišit, vezmou-li se v úvahu i veřejné výdaje.

6 Závěr

Venkovské oblasti jsou různorodé. Každá venkovská oblast má jiné přírodní podmínky, jinou ekonomickou základnu, strukturu obyvatel, vazby na jiné obce a města, odlišnou infrastrukturu a další množství rysů, které ovlivňují kvalitu života v obci. Faktorů ovlivňujících rozvoj je značné množství. Lze říci, že všechny venkovské oblasti mají rozdílný potenciál pro rozvoj svého území. Důsledkem odlišnosti podmínek dochází k prostorovým nesrovnalostem v rozvoji. Některé venkovské oblasti mají výhodnější podmínky pro rozvoj a jsou tak více prosperující, jiné mají naopak nedostatek podnětů k rozvoji. Pro stabilitu státu je důležité, aby rozvoj na jeho území probíhal stejnoměrně. Rovnoměrný rozvoj byl jeden z důvodů, proč státy začaly využívat metodu LEADER.

Cílem metody je podpora venkovských oblastí. Výjimečností metody je zapojení do rozvoje a podpory území místní obyvatele, kteří mají osobní zájem na tom, aby se jejich oblast vyvíjela. S tím souvisí další důležitý bod metody, a to využívání přístupu vedení zdola nahoru neboli bottom-up, jež je založeno na iniciativě místních aktérů.

Z práce je zřejmé, že každý stát využívá metodu LEADER odlišně dle svých možností a zvolených politik. Po provedení komparace ukazatelů byly zjištěny některé opakující se příčiny, díky kterým měli sledovaní ukazatelé uvedené výsledky. Například celkový počet MAS v jednotlivých zemích je ovlivněn sídelní strukturou a rozlohou území. Stejně tak sídelní struktura měla vliv i na velikost rozloh MAS. Dalším faktorem majícím vliv na rozdílné hodnoty ukazatelů je počet obyvatel žijících ve státech. Je zřejmé, že ve státech s větší populací bude žít více obyvatel v oblastech působnosti MAS. Co se týká poslední charakteristiky z fyzických ukazatelů, a to absorpční kapacity projektů financovaných MAS, lze usoudit, že velký vliv na rozdílné výsledky má vstup států do Evropské unie a následné přijetí metody LEADER. Data několikrát potvrdila domněnku, že státy ze skupiny EU 15, které vstoupily do EU dříve a začaly s metodou i dříve pracovat, měly již ve sledovaném programovém období více zkušeností než státy, jež s metodou pracovaly kratší dobu. Dalšími porovnávanými ukazateli jsou výdaje v oblasti Konkurenceschopnost, Životní prostředí a hospodaření s půdou a Kvalita života. Opět lze zmínit, že na zjištěné výsledky mohou mít vliv podobné faktory jako u předchozích zmíněných charakteristik. Jedním z faktorů může být přijetí státu do Evropské unie. Z práce vyplývá, že v programovém období 2007-2013

státy dříve přijaté do EU (státy EU 15) upínaly svou pozornost na řešení odlišných otázek než státy ze skupiny EU 12. Z komparace hodnot vychází, že státy EU 15 využívaly finančních prostředků z fondu EAFRD v jiném poměru než státy EU 12. Příkladem může být oblast Životní prostředí a hospodaření s půdou, do které oba státy vynaložily nejméně finančních prostředků. Přesto státy EU 15 se podstatně více zajímaly o danou oblast. Dalším příkladem, potvrzujícím rozdílnost pojetí metody mezi skupinami států, mohou být uvedeny státy Rakousko a Litva. Rakousko patří do skupiny EU 15. Ve sledovaném programovém období 2007–2013 metodu využívalo a mělo s ní zkušenosti. Dotace využívalo na oblast Kvalita života, rovněž na Konkurenceschopnost i Životní prostředí. Po začlenění metody LEADER státy do svých politik se stala nejvíce preferovanou oblastí Kvalita života. Na uvedeném příkladu Rakouska lze vidět, že se již zabývá i dalšími dvěma oblastmi. Oproti tomu zmíněná Litva, která patří do skupiny EU 12, věnuje pozornost především oblasti Kvalita života. Nejprve se tak zaměřila na tuto pro ni nejdůležitější oblast. Dalšími oblastmi se v období 2007–2013 nezabývala.

Výsledky komparace ukazují, že státy nejvíce preferovanou oblastí byla Kvalita života, následovala ji oblast Konkurenceschopnost. Ta však získala podstatně menší pozornost a tím i výdaje do ní směřované. Nejmenší podporu ve všech státech získala oblast Životní prostředí, což lze považovat za negativní zjištění. Stav životního prostředí je velmi důležitý a na jeho podporu by se měl klást podstatně větší důraz.

7 Seznam použité literatury

7.1 Tištěné zdroje

[1] BINEK, Jan a kol. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, spol. s.r.o, 2011. s. 94. ISBN 978-80-904308-8-4

[2] BINEK, Jan a kol. *Synergie v rozvoji venkova, Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, spol. s.r.o, 2009, s. 40. ISBN 978-80-904308-0-8.

[3] BINEK, Jan. *Synergie ve venkovském prostoru, Paradoxy rozvoje venkova*. Brno: GaREP, spol. s.r.o, 2011. ISBN 978-80-904308-6-0.

[4] BOHÁČKOVÁ, I. a M. HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 137-138. ISBN 978-80-7400-111-6.

[5] GALVASOVÁ, Iva. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 978-80-86251-20-2.

[6] HAKEN. *LEADER jako nástroj pro místní rozvoj* [online]. Brusel, 2011 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <<http://nmascr.cz/content/uploads/2012/07/EHSV-schv%C3%A1len%C3%A9-Stanovisko-Leader-jako-n%C3%A1stroj-pro-m%C3%ADstn%C3%AD-rozvoj.pdf>>

[7] JENÍČEK, V. a kol. *Vyvážený rozvoj. Na globální a regionální úrovni*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 20. ISBN 978-80-7400-195-6.

[8] KÖNIG, P. a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 268. ISBN 978-80-7400-111-9.

[9] MAIER, K. a kol. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada Publishing, 2012, s. 171. ISBN 978-80-247-4198-7.

[10] *Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje. Principy v LEADER a jejich uplatňování v MAS* [online]. 2015, [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <<http://nmascr.cz/content/uploads/2015/06/Partnerstv%C3%ADm-ke-zlep%C5%A1en%C3%AD-proces%C5%AF-LEADER.pdf>>

[11] MZE. *Leader-budoucnost venkova 2009* [online]. 2009 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/37121/_02_Brozura_LEADER_budoucnost_venkova_2009.pdf>

[12] NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Rozvoj venkova*. Brno: Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita, 2007. 211 s. ISBN 978-80-210-4314-5.

[13] PAVLÍK, Marek a kol. *Jak úspěšně řídit obec a region*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 106. ISBN 978-80247-5256-3.

[14] PĚLUCHA, M. a Z. BEDNAŘÍKOVÁ. *Rozvoj venkova v kontextu postupující reformy SZP EU* [online]. 2008, 30 s. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <<http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/peluchavenkov.pdf>>

[15] PĚLUCHA, Martin a kol. *Rozvoj venkova v programovém období 2007–2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha: JDS tiskárna, 2006, [cit. 2017-02-27]. ISBN 80–86684–42–3. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/4/1258-evv_publikace_web.pdf>

[16] ŠKRABAL, I. a kol. *Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionů*. Přerov: Centrum pro komunitní práci, 2006. ISBN 80-86902-39-0.

7.2 Internetové zdroje

[17] *BusinessInfo.cz*. Lucembursko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. 2016 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lucembursko-zakladni-charakteristika-teritoria-18385.html>>

[18] *CITY POPULATION. EUROPE* [online]. 2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <<https://www.citypopulation.de/Europe.html>>

EAGRI. Rozbíhá se program LEADER ČR pro rok 2008 [online]. Ministerstvo zemědělství, 2008 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2008_tz-080627-rozbiha-se-program-leader-cr.html>

[19] *European LEADER Association for Rural Development*. Cooperation [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/cooperation>

[20] *European LEADER Association for Rural Development*. De-centralised administration [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/de-centralised-administration>

[21] *European LEADER Association for Rural Development*. ELARD positions [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/elard-positions>

[22] *European LEADER Association for Rural Development*. Information about the ELARD Association [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/about-elard>

[23] *European LEADER Association for Rural Development*. Members of ELARD [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/members-of-elard>

[24] *European LEADER Association for Rural Development*. Networking [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/networking>

[25] *European LEADER Association for Rural Development*. The area based approach [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/the-area-based-approach>

[26] *European LEADER Association for Rural Development*. The Bottom Up approach [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/the-bottom-up-approach>

[27] *European LEADER Association for Rural Development*. The Innovative Approach [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/the-innovative-approach>

[28] *European LEADER Association for Rural Development*. The LEADER Approach [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/leader-approach>

[29] *European LEADER Association for Rural Development*. The Local Action group [online]. 2017 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.elard.eu/en_GB/the-local-action-group>

[30] *Eurostat*. Database [online]. 2014 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-and-housing-census/census-data/database>>

[31] *Evropské strukturální a investiční fondy*. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD-European Agricultural Fund for Rural Development) [online]. 2016 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <[http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropsky-zemedelsky-fond-pro-rozvoj-venkova-\(EAFRD\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropsky-zemedelsky-fond-pro-rozvoj-venkova-(EAFRD))>

[32] *Evropské strukturální a investiční fondy*. Programové období 2007–2013 [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2012 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <<https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>>

[33] *Mendelova univerzita v Brně*. Environmentální politika v regionálním rozvoji [online]. 2016, [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <<https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/index.pl?cast=65056>>

[34] *Population.City*. Finsko · Populace [online]. 2017 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://populace.population.city/finsko/>

[35] *Vítejte na Zemi* [online]. 2008 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <<http://www.vitejtenazemi.cz/slovník/index.php?article=624>>

[36] *Evropská unie*. Život v EU [online]. 2017 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_cs#tab-2-4>

7.3 Zdroje grafů a obrázků

[37] *Mapa Evropy*. Slepá mapa Evropy [online]. [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <<http://mapaevropy.eu/slepa-mapa-evropy/>>

[38] *The European Network for Rural Development*. Financial and physical indicators 2007–2013 [online]. 2015 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rural-development-policy-in-figures/rdp-monitoring-indicator-tables/financial-and-physical-indicators_en>

[39] *The European Network for Rural Development*. LEADER GATEWAY [online]. 2014 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/lags-database_en.html>

[40] *The European Network for Rural Development*. Output indicators 2007–2013 [online]. 2015 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rural-development-policy-in-figures/rdp-monitoring-indicator-tables/output-indicators_en>

Seznam obrázků

- Obr. 1 Vývoj uplatňování metody LEADER ve státech EU 15 v programovém období 2000–2006 a v následném programovém období 2007–2013 ve státech EU 27 31
- Obr. 2 Rozložení místních akčních skupiny ve Švédsku a Finsku 37

Seznam grafů

Graf č. 1 Srovnání počtů MAS v programovacích obdobích 2000–2006 a 2007–2013	31
Graf č. 2 Srovnání počtů MAS státech EU 27	34
Graf č. 3 Srovnání počtů MAS po přepočtu na 100 000 obyv. ve státech EU 27	35
Graf č. 4 Srovnání rozloh MAS ve státech EU 27	35
Graf č. 5 Srovnání velikosti rozloh MAS po přepočtu na 100 000 obyv. ve státech EU 27	36
Graf č. 6 Srovnání počtů obyvatel žijících v MAS ve státech EU 27.....	37
Graf č. 7 Srovnání počtů obyvatel žijících v MAS z celkového počtu obyvatel ve státech EU 27	38
Graf č. 8 Srovnání absorpční kapacity projektů financovaných MAS ve státech EU 27	39
Graf č. 9 Srovnání absorpční kapacity projektů financovaných jednou MAS ve státech EU 27	40
Graf č. 10 Srovnání skupin států EU 15 a EU 12 dle ukazatelů výstupů	41
Graf č. 11 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD do oblasti Konkurenceschopnost	43
Graf č. 12 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD do oblasti Životní prostředí a hospodaření s půdou	44
Graf č. 13 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD do oblasti Kvalita života.....	45
Graf č. 14 Srovnání alokace finančních prostředků z fondu EAFRD v rámci osy IV..	46
Graf č. 15 Srovnání finančních prostředků alokované do jednotlivých oblastí z osy IV ve státech EU 27	48
Graf č. 16 Srovnání skupin států EU 15 a EU 12, dle využití finančních prostředků v jednotlivých oblastech	49
Graf č. 17 Srovnání finančních prostředků alokované do jednotlivých oblastí z osy IV ve státech EU 15 a EU 12	50

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
ELARD	Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský strukturální fond
EU	Evropská unie
EU 12	Státy Evropské unie, které přistoupily po roce 2004
EU 15	Státy Evropské unie, které přistoupily před rokem 2004
EU 27	Státy Evropské unie
FS	Fond soudržnosti
CHKO	Chráněná krajinná oblast
LAG	Local Action Group
MAS	Místní akční skupina
NS MAS ČR	Národní síť Místních akčních skupiny České republiky
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
SZP	Státní zemědělská politika
ŽP	Životní prostředí